Opracowano w ramach realizacji projektu Nr LT-PL-4R-336
„Katalizator współpracy transgranicznej „Targowisko-Turgus“.
Współfinansowane z Programu Współpracy Transgranicznej Litwa – Polska
na lata 2014-2020 oraz ze środków partnerów

MOBILNOŚĆ SIŁY ROBOCZEJ W REGIONIE PRZYGRANICZNYM LITWY I POLSKI

PRZEWODNIK

Zleceniodawca:

Asocjacja
Nemuno euroregionas
www.nemunas.info

Marijampolė, 2021

MOBILNOŚĆ SIŁY ROBOCZEJ W REGIONIE PRZYGRANICZNYM LITWY I POLSKI

Mobilność siły roboczej pokazuje poziom rozwoju gospodarki rynkowej i rynku pracy, ponieważ formuje on krajowy rynek pracy, na którym zapłata za jednakową i tą samą pracę nie różni się prawie w całym kraju przy uwzględnieniu różnic w warunkach życia. Pojęcie mobilności jest związane z migracją osób (migracja zarobkowa) oraz migracją firm lub ich inwestycji. Mobilność pracowników oznacza łatwość przemieszczania się w różnym środowisku ekonomicznym. To jest ważny czynnik badań ekonomicznych, ponieważ rozpatruje się, w jaki sposób siła robocza jako jeden z głównych czynników produkcji ma wpływ na wzrost i produkcję.

Problem mobilności pojawia się wówczas, gdy ludzie odczuwają brak dobrych możliwości i informacji. Ekonomiści mobilność siły roboczej kojarzą ze stanem rynku pracy, tj. bezrobociem, zatrudnieniem, poziomem wynagrodzenia, gwarancjami socjalnymi, ogólnym stanem gospodarki narodowej i stanem rozwoju społecznego oraz poziomem życia. Kwestie i problemy związane z migracją siły roboczej są przedmiotem wielu teorii.

Problem. Główny czynnik makroekonomiczny migracji – to różnice między popytem i podażą na rynkach międzynarodowych, przyczyna migracji natomiast - to różnice w wynagrodzeniu za prace w różnych państwach. W oparciu o w/w teorię zmniejszanie się różnic w dochodach ma wpływ na zniechęcenie do podejmowania decyzji o emigracji i w ten sposób migracja zmniejsza się. Jeżeli pomiędzy dwoma stronami nie ma żadnych przeszkód i istnieje emigracja całkowita, to w wyniku emigracji z kraju, w którym poziom wynagrodzenia jest mniejszy, i w związku ze zmniejszeniem się ofert pracy na tym rynku poziom wynagrodzenia będzie się zwiększał, natomiast w państwie, do którego następuje migracja, wynagrodzenie za pracę w związku ze zwiększającą się podażą na rynku pracy będzie się zmniejszało się. Gdy wynagrodzenie za pracę w obydwu państwach się wyrówna, to w ten sposób nastąpi stabilizacja bezrobocia. Niemniej jednak migracja siły roboczej nie zawsze nie przyczyną niwelowania różnic w wynagrodzeniu za pracę. Z tej przyczyny migracje siły roboczej w teoriach analizuje się nie tylko w kontekście dynamiki wynagrodzenia za pracę osób wyjeżdżających za pracą. Na przykład, w krajach słabiej rozwiniętych gospodarczo siła robocza o wysokich kwalifikacjach otrzymuje wynagrodzenie, które jest mniejsze od ich produktu krytycznego, dlatego w wyniku emigracji zmniejsza się średnie wynagrodzenie za pracę zatrudnionych na rynku krajowym.

Cel – dokonanie oceny mobilności siły roboczej w regionach przygranicznych Litwy i Polski, pomoc pracownikom i firmom w lepszym poznaniu sąsiedniego rynku pracy, jego uczestników i czynników.

Zadania:

- Przegląd zmian na rynku pracy oraz sytuacji ekonomicznej i demograficznej w regionie przygranicznym w Litwie (Okręg Mariampol) oraz w regionie przygranicznym w Polsce (Suwalszczyzna);
- Dokonanie porównania systemów podatkowych, opieki zdrowotnej i innych w Litwie i Polsce;
- Przedstawienie rekomendacji w zakresie mobilności siły roboczej na pograniczu Litwy i Polski w oparciu o podstawy prawne.

Kierownik Grupy Roboczej Živilė Myru

TREŚĆ

1. OGÓLNE DANE GEOGRAFICZNE I DEMOGRAFICZNE _____ *4*

1.1. Dane geograficzne i administracyjne w rejonie przygranicznym po stronie litewskiej (Okręg Mariampol) _____ 4

1.2. Dane demograficzne w rejonie przygranicznym po stronie litewskiej (Okręg Mariampol) _____ 6

1.3. Dane geograficzne i administracyjne w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna) _____ 7

1.4. Dane demograficzne w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna) _____ 8

2. ŚRODOWISKO EKONOMICZNE _____ 8

2.1. Wskaźniki sytuacji ekonomicznej w regionie przygranicznym po stronie litewskiej (Okręg Mariampol)_____ 10

2.2. Wskaźniki sytuacji ekonomicznej w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna) 13

3. RYNEK PRACY _____ 14

3.1. Możliwości zatrudnienia się i istniejące ograniczenia w regionie przygranicznym po stronie litewskiej (Okręg Mariampol) _____ 18

3.2. Możliwości zatrudnienia się i istniejące ograniczenia w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna)_____ 23

4. WYNAGRODZENIE ZA PRACĘ _____ *28*

4.1. Wynagrodzenia w Litwie _____ 28

4.2. Wynagrodzenia w Polsce _____ 29

5. SYSTEM PODATKOWY _____ *30*

5.1. Przegląd systemu podatkowego w Litwie _____ 30

5.2. Przegląd systemu podatkowego w Polsce _____ 34

6. OPIEKA SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA _____ *35*

6.1. Aspekty prawne opieki społecznej w Litwie _____ 36

6.2. Aspekty prawne opieki społecznej w Polsce _____ 38

7. MOŻLIWOŚCI KOMUNIKACYJNE _____ 42

8. BAZA NOCLEGOWA _____ 44

8.1. Możliwości zakwaterowania krótkoterminowego i długoterminowego w regionie przygranicznym po stronie litewskiej (Okręg Mariampol) _____ 44

8.2. Możliwości zakwaterowania krótkoterminowego i długoterminowego w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna) _____ 46

8.3. Działalność centrów informacji turystycznej w Litwie i w Polsce _____ 48

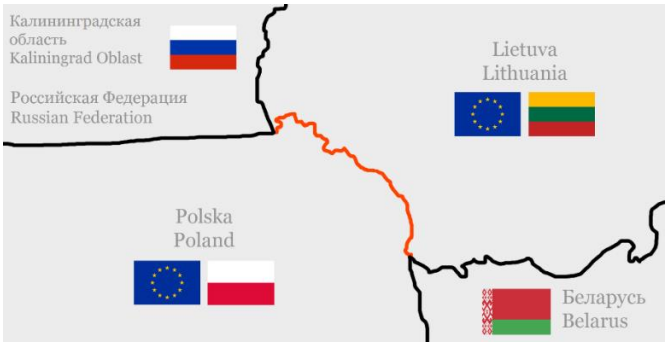
8.4. Firmy świadczące informacje turystyczne w regionie przygranicznym po stronie litewskiej _____ 52

8.5. Firmy świadczące informacje turystyczne w regionie przygranicznym po stronie polskiej _____ 54

9. WNIOSKI I REKOMENDACJE _____ 55

1. OGÓLNE DANE GEOGRAFICZNE I DEMOGRAFICZNE

Jednostka administracyjno-terytorialna – oficjalnie określona część terytorium państwa, która posiada odpowiednio określone funkcje administracyjno-polityczne. Wszystkie państwa, z wyjątkiem niektórych mikropaństw, posiadają odpowiedni podział na jednostki admisnistracyjno-terytorialne. Ich nazwy, jak również przeznaczenie mogą się różnić. Podstawy tworzenia jednostek administracyjnych w różnych państwach bardzo się różnią. Jednostki administracyjne mogą być tworzone w oparciu o tradycje historyczne.

Rys. 1 Granica państwowa między Litwą a Polską

1.1. Dane geograficzne i administracyjne w rejonie przygranicznym ze strony litewskiej (Okręg Mariampol)

Jednostki administracyjno-terytorialne Republiki Litewskiej składają się z zamieszkałych miejscowości, które dzielą się na miejscowości miejskie i wiejskie. Do zamieszkałych miejscowości typu miejskiego zalicza się miasta, natomiast do zamieszkałych miejscowości typu wiejskiego – miasteczka, wsie i gospodarstwa.

Rejon przygraniczny stanowi pas lądowy o szerokości 15 kilometrów licząc od linii granicy państwowej. Jednostki administracji samorządowej Republiki Litewskiej, których część obszaru wchodzi do w/w pasa również uważa się za część strefy przygranicznej (Postanowienie Nr 439 z dn. 16 kwietnia 2004 r. Rządu Republiki Litewskiej).

Rys. 2 Okręg Mariampol

Przekraczanie granicy Republiki Litewskiej w przebiegu dróg o znaczeniu krajowym może odbywać się przez następujące międzynarodowe przejścia graniczne (patrz. Tabela 1).

Tabela 1. Międzynarodowe przejścia graniczne w rejonie przygranicznym Litwy i Polski

Przejście graniczne	**Nr drogi**	**Nazwa drogi**	**Kilometr**
Kalvarija-Budzisko	A5	Kaunas-Marijampole-Suwałki	96,72
Lazdijai-Ogrodniki	135	Lazdijai–Akmeniai (-Sejny)	8,017

*https://lakd.lrv.lt/lt/naujienos/ribojamas-lietuvos-valstybes-sienos-kirtimas-automobiliu-keliais

Przekraczanie granicy Republiki Litewskiej może odbywać się w przebiegu następujących dróg o znaczeniu krajowym (patrz: tabela 2).

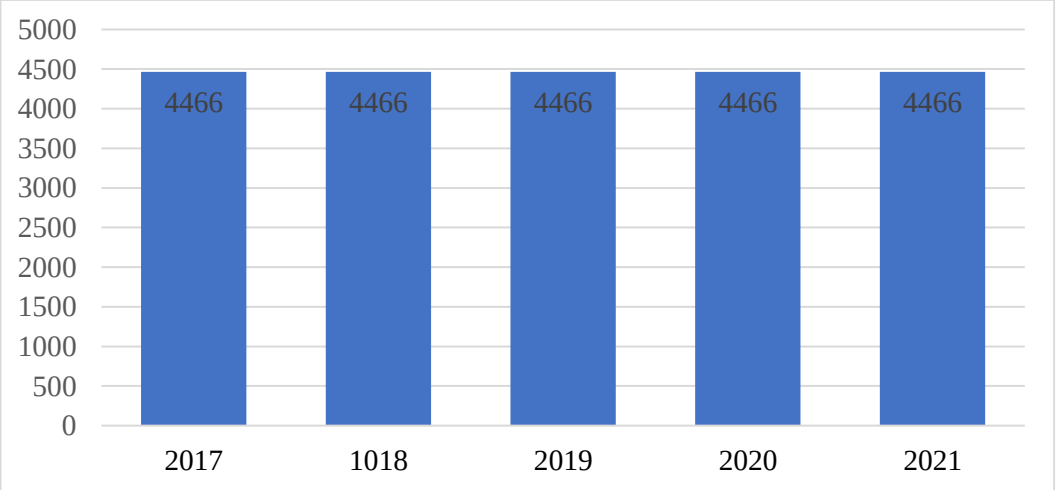
Tabela 2. Przekraczanie granicy Litwy i Polski może odbywać się w przebiegu dróg o znaczeniu krajowym

Nr drogi	**Nazwa drogi**	**Kilometr**
2524	Gudeliai–Kalėdiškiai-Markiszki	9,334
2511	Lazdijai–Galiniai	8,334
2653	Žiogaičiai–Pašešupė	1,201
5142	Vygreliai–Sūduva	1,707
5144	Vištytis–Varteliai–Burniszki	9,776

*https://lakd.lrv.lt/lt/naujienos/ribojamas-lietuvos-valstybes-sienos-kirtimas-automobiliu-keliais

Przekraczanie granicy Republiki Litewskiej odbywa się również w przebiegu dróg o znaczeniu rejonowym oraz lokalnym.

Na podstawie danych przedsiębiorstwa państwowego Centrum Rejestrów (lit. Valstybės įmonė Registrų centras) na dzień 01 stycznia 2021 r. w Okręgu Mariampol było 4466 miast i miejscowości typu wiejskiego.

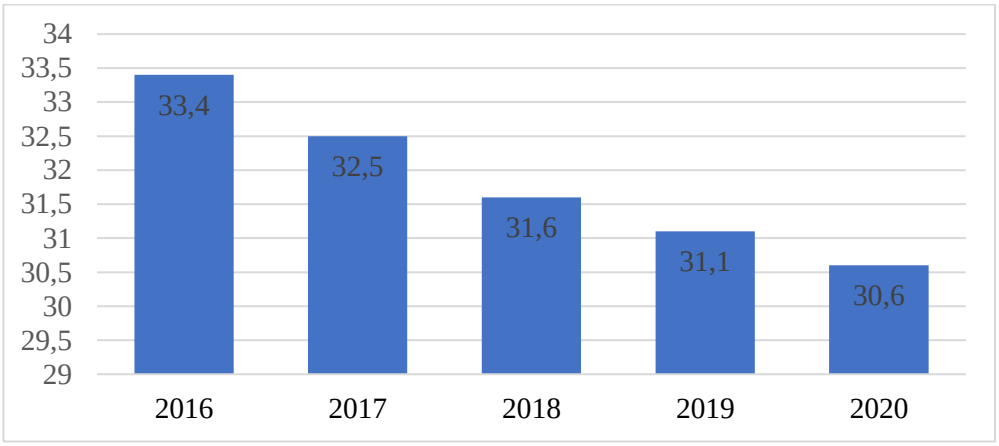
Rys. 3 Terytorium (obszar) w Okręgu Mariampol w latach 2017-2021

W Samorządzie Mariampola koncentruje się główna część całego potencjału ekonomicznego Okręgu Mariampol, na początku 2019 roku działało 1699 firm (51,4 proc. firm zarejestrowanych w

okręgu). Większość podmiotów gospodarczych prowadziło sprzedaż hurtową i detaliczną, remont pojazdów silnikowych.

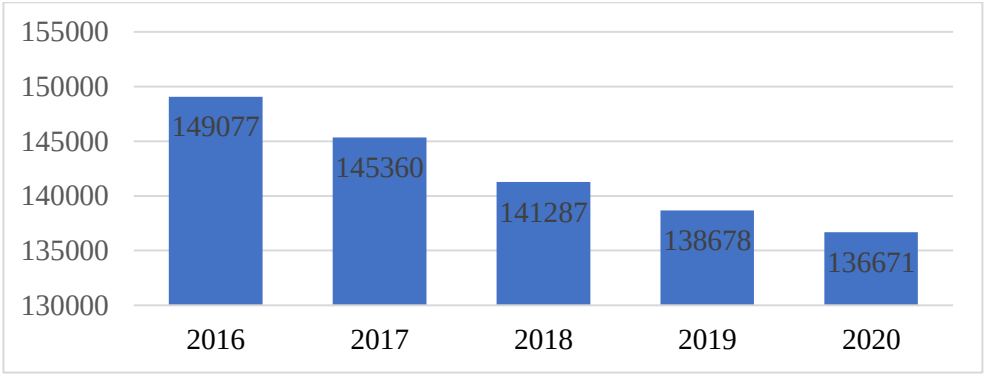
1.2 Dane demograficzne rejonu przygranicznego po stronie litewskiej (Okręg Mariampol)

W 2020 r. gęstość zaludnienia w Okręgu Mariampol stanowiła 30,6 mieszkańca na kilometr kwadratowy.

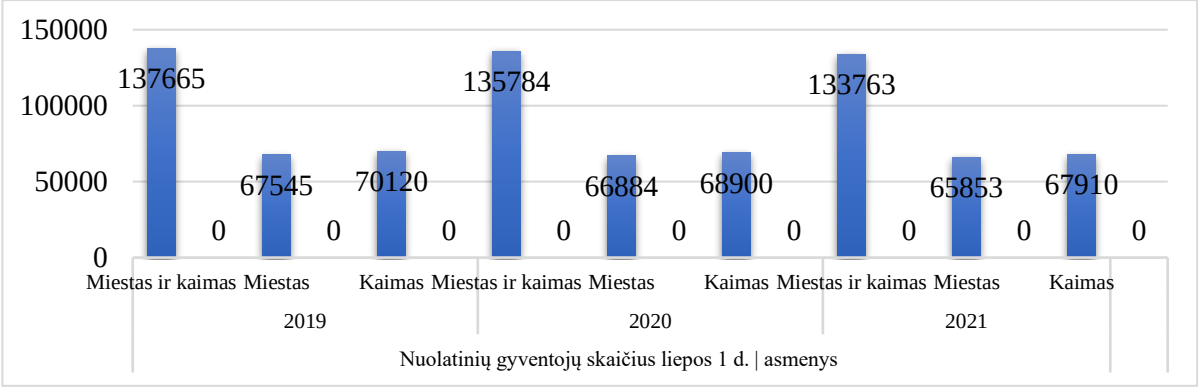

Rys. 4 Zmiana gęstości zaludnienia w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020 (mieszkańców na kilometr kwadratowy)

Pomimo tego, iż gęstość zaludnienia zmniejszała się, to w kontekście ogólnokrajowym pozostawała ona na bardzo dużym poziomie (w Litwie – 42,8).

Rys. 5 Zmiany liczby mieszkańców w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020 (osoby)

Rys. 6 Stała zmiana liczby mieszkańców w Okręgu Mariampol w latach 2019-2021 (osoby)

1.3. Dane geograficzne i administracyjne w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna)

Polska jest republiką parlamentarną, na czele której stoi Prezes Rady Ministrów, czyli Premier, natomiast głową państwa jest Prezydent. Najważniejszy element struktury rządowej to Rada Ministrów. Państwo dzieli się na 16 województw, których granice w istocie są zgodne z granicami regionów historycznych państwa. Władzę administracyjną w województwach sprawują marszałkowie, których deleguje Rząd, w wyborach wybierane władze sejmiku wojewódzkiego i wojewodowie.

Polski system polityczny opiera się na trójstronnym podziale władzy: ustawodawczej, wykonawczej i sądowej. Władzę ustawodawczą sprawuje dwuizbowy parlament (Sejm, izba niższa, w której składzie jest 460 posłów, natomiast Senat, tj. izbę wyższą reprezentuje 100 senatorów), który jest wybierany w wyborach powszechnych na okres czteroletniej kadencji. Sejm wydaje akty prawne i kontroluje organy władzy państwowej, włącznie z Radą Ministrów. Najwyższa Izba Kontroli, tj. najwyższy organ kontroli w państwie, który jest podległy Sejmowi. Podstawowe zadanie Senatu – tworzenie polskiego prawodawstwa w ramach współpracy z Sejmem.

Trzypoziomową strukturę lokalnej władzy samorządowej stanowi samorząd gminny, samorząd powiatowy i samorząd wojewódzki. Polska dzieli się na 2478 gmin, 314 powiatów, 66 miast na prawach powiatu i 16 województw: wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, mazowieckie, małopolskie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie, dolnośląskie.

Rys. 7 Województwa w Polsce

Rys. 8 Województwo podlaskie

Województwo podlaskie – to jedno z 16 województw w Polsce, które znajduje się w północno-wschodniej części kraju z centrum administracyjnym w Białymstoku.

Państwowe urzędy pracy to instytucje zajmujące się zatrudnieniem (minister pracy, wojewodowie, marszałkowie i starostowie) i powiatowe urzędy pracy (340 biur), wojewódzkie urzędy pracy (16 biur i ich oddziały), jak również urzędy zajmujące się zatrudnieniem i instytucje wojewódzkie. Wspólna polityka rynku pracy jest skoordynowana na poziomie krajowy, niemniej jednak zarówno powiatowe, jak również wojewódzkie urzędy pracy mogą ją uzupełniać i w ten sposób zaspokajać potrzeby lokalnych rynków pracy.

1.4. Dane demograficzne regionu przygranicznego po stronie polskiej (Suwalszczyzna)

Pod koniec 2019 roku województwo podlaskie zamieszkiwało 1178,4 tys. mieszkańców i zajmuje ono 14 miejsce wśród wszystkich 16 województw. Od 2000 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 32,3 tys., tj. o 2,7 proc. (w kraju wzrosła o 0,3 proc.). Pod koniec 2019 r. 17,5 proc. mieszkańców województwa podlaskiego stanowiły osoby starsze. Podlasie ze względu na działalność rolniczą, małe zaludnienie i stosunkowo małą liczbę firm tworzących dużo miejsc pracy jest jednym z mniejszych regionalnych rynków pracy.

2. ŚRODOWISKO EKONOMICZNE

Wskaźniki ekonomiczne. Na mobilność rynku pracy ma wpływ konkurencyjny rynek pracy, niemniej jednak oficjalne statystyki pokazują, iż terytorialne rynki pracy stają się coaz bardziej zamknięte i niezrównoważone, nie występuje zjawisko mobilności siły roboczej, która zrównoważyłaby bilans między popytem i podażą na rynku pracy, zmniejszyłaby różnice pomiędzy bezrobociem terytorialnym i strukturalnym (Markauskienė, Nikitina, 2003). Na mobilność siły roboczej decydujący wpływ mają czynniki zw. migracją na poziomie makro (niektóre warunki obiektywne, tj. czynniki mające wpływ na życie i pracę ludzką) oraz czynniki zw. z migracją na poziomie mikro (warunki subiektywne, ludzkie czynniki subiektywne, mające wpływ na decyzje o migracji).

Otoczenie migracyjne formują czynniki na poziomie makro:

- niejednolite poziomy rozwoju gospodarczego w poszczególnych państwach (regionach);
- różnice w poziomie życia poszczególnych państw (regionów);
- różnice w wielkości wynagrodzenia za pracę (dochodów);
- poziomy zatrudnienia i bezrobocia w poszczególnych państwach (regionach);
- polityka władz państwowych i samorządowych w odniesieniu do biznesu i systemu podatkowego.

W latach 2012–2019 PKB Litwy rósł szybko. Na podstawie danych Eurostatu PKB na jednego mieszkańca w w/w okresie wynosiło 35,6 proc. W ciągu siedmiu lat bardzo spadł poziom bezrobocia, szczególnie wśród młodzieży (14,8 punktu procentowego). W 2019 r. pozom bezrobocia w tej grupie stanowił 11,9 proc.

Tabela 3. Poziom bezrobocia i zatrudnienia w latach 2019-2020 r. w Litwie i w Polsce, w proc.

Rok	**2019 r.**		**2020 r.**	
Państwo	**Polska**	**Litwa**	**Polska**	**Litwa**
PKB na jednego mieszkańca	13,020	14,010	12,680	13,890
Poziom bezrobocia OGÓŁEM	3.3	6.3	3.2	8.1
Poziom bezrobocia wśród kobiet	3.6	5.5	3.3	7.7
Poziom bezrobocia wśród mężczyzn	3	7.1	3.1	9.3
Poziom bezrobocia wśród młodzieży	9.9	11.9	10.8	19.6
Poziom zatrudnienia OGÓŁEM	70.6	78	71	78.5
Poziom zatrudnienia wśród kobiet	63.4	76.9	63.6	77.2
Poziom zatrudnienia wśród mężczyzn	77.7	79.2	78.3	79.9
Poziom zatrudnienia wśród młodzieży	35.2	37.3	31.8	36.6

Źródło: *Eurostat – Rzeczywisty poziom PKB na jednego mieszkańca (w euro) Poziom bezrobocia według płci i wieku – średnioroczny (w grupie wiekowej 15–74 lat., % aktywnych mieszkańców) i grupie młodzieży (w grupie 15–24 lat) %; Poziom zatrudnienia według płci i wieku –średnioroczny (w grupie 15–64 lat., jednostka % ogółem mieszkańców, poziom zatrudnienia aktywni mieszkańcy) %.*

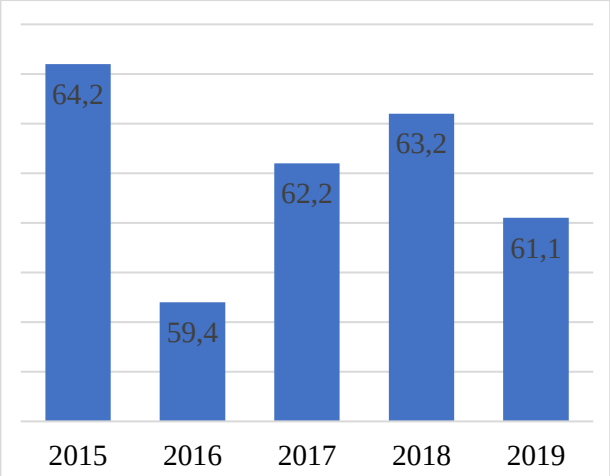
Wskaźnik bezrobocia ogółem w 2019 roku stanowił 6,3 proc., poziom bezrobocia wśród mężczyzn był większy niż w grupie kobiet (wynosił odpowiednio 7,1 i 5,5 proc.). Poziom zatrudnienia w latach 2012–2019 rósł, największy wzrost nastąpił w grupie 15–24 lat wśród młodzieży (8,0 punktów procentowych). Zatrudnienie w 2019 r. wśród młodzieży – 37,3 proc.

Odrębne wyszczególnienie powyższych czynników i ich wpływu na migracje jest skomplikowane, ponieważ są one powiązane między sobą i oddziaływują na migracje w kontekście mikro. W badaniach ustalono, iż charakterystyki poziomu pracy i życia na poziomie lokalnym nie mają decydującego znaczenia na podejmowanie decyzji o emigracji. Pomimo tego, iż mieszkańcy ubogich regionów są najbardziej podatni na migracje, niemniej jednak w tych najbardziej ubogich miejscowościach, które charakteryzują się niskim poziomem życia, wykształcenia i kwalifikacji, są również mieszkańcy, którzy, jak się wydaje, nie chcą (albo nie mogą) wyjeżdżać. To warunkują indywidualne czynniki: wiek, wykształcenie, stan rodzinny, bariery językowe, ocena środowiska kulturowego i społecznego, sentyment do regionu itd. (Daugėla i inni, 2000).

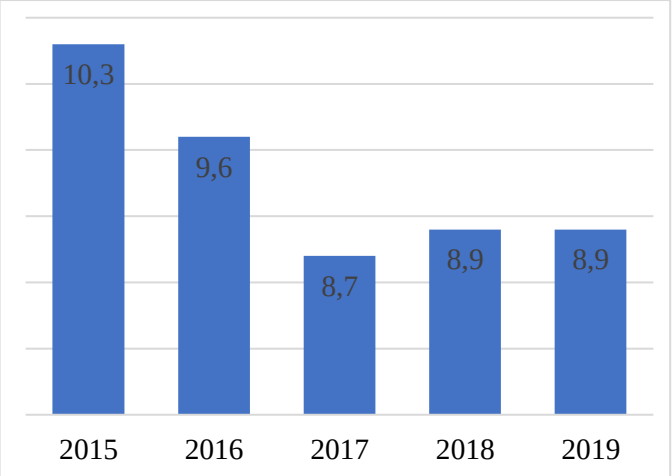
2.1. Wskaźniki sytuacji ekonomicznej w regionie przygranicznym po stronie litewskiej (Okręg Mariampol)

Najwięcej osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. było zarejestrowanych na terytorium Samorządu Rejonowego w Ignalina (16,6 proc.), Zarasai (15,5 proc.) i Łoździeje (14,7 proc.). Obszary o największym bezrobociu to najczęściej tereny przygraniczne, oddalone od największych miast w kraju, w których następuje szybszy wzrost gospodarczy i zapotrzebowanie na siłę roboczą oraz są większe możliwości zatrudnienia. Rozwój gospodarki lokalnej jest wolny, mało jest działających podmiotów gospodarczych. Nie ma większych pracodawców, którzy tworzyliby więcej nowych miejsc pracy.

W ostatnich latach postępujący wzrost ekonomiczny gospodarki krajowej i dobre perspektywy przyszłościowe miały decydujący wpływ na to, iż obroty firm na obszarze samorządów, wartość dodana oraz realizowane inwestycje w znacznym stopniu wzrosły. Niemniej jednak w dziedzinie zatrudnienia mieszkańców w ostatnich latach były zauważalne sprzeczne tendencje: w roku 2019 zmniejszyło się do 61,1 tys., poziom bezrobocia pozostał wysoki od 2017 roku.

Rys. 9 Wskaźniki zatrudnienia mieszkańców w Okręgu Mariampol (w tys.)

Rys. 10 Poziom bezrobocia w Okręgu Mariampol (w proc.)

Źródło: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/

Najwyższe bezrobocie wśród kobiet w 2020 r. było na terytorium Samorządu Rejonowego w Akmenė (14,6 proc.) i Kalvarija (14,4 proc.). Wskaźnik osób mieszkających na wsi i pozostających bez pracy w I kwartale bieżącego roku stanowił 33,1 proc. ogółu wszystkich zarejestrowanych osób.

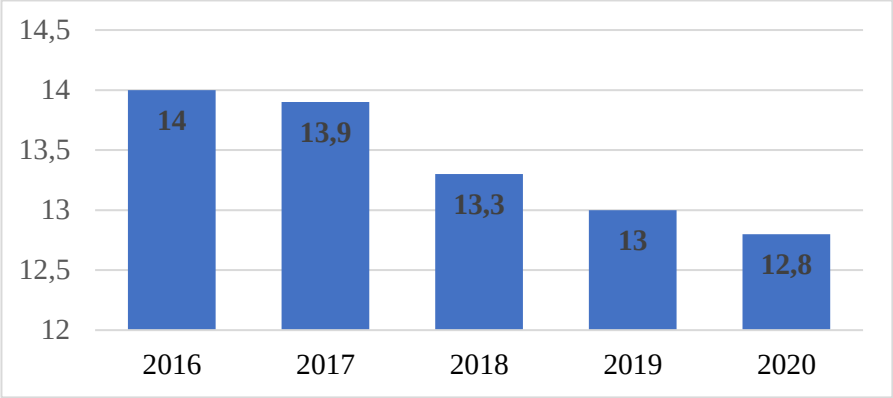
Problemy z bezrobociem na obszarach wiejskich były większe niż w mieście. Zatrudnienie na obszarach wiejskich jest znacząco mniejsze niż w miastach, natomiast poziom bezrobocia jest większy. Przyczyna w/w tendencji jest zmniejszająca się część udziału rolnictwa w strukturze gospodarczej kraju, niska mobilność osób poszukujących pracy i niewystarczająco szybki rozwój gospodarczy w regionach. Pośród osób bezrobotnych mieszkających na obszarach wiejskich jest więcej osób w starszym wieku - 35,6 proc., w mieście – 27,4 proc. Natomiast w grupie młodzieży

w/w wskaźnik na wsi jest mniejszy – 23,6 proc., w mieście – 30,7 proc. Wskaźnik osób poszukujących pracy na wsi bez kwalifikacji zawodowych stanowi 36 proc., natomiast posiadających wykształcenie wyższe uniwersyteckie stanowi tylko 6 proc. 15,5 proc. osób poszukujących pracy i mieszkających w mieście posiada wykształcenie wyższe uniwersyteckie. Często możliwości zatrudnienia mieszkańców wsi ograniczają problemy komunikacyjne, szczególnie w bardziej oddalonych miejscowościach (dane Litewskiego Urzędu Statystycznego).

Tabela 4. Poziom bezrobocia wśród mężczyzn i kobiet (proc.)

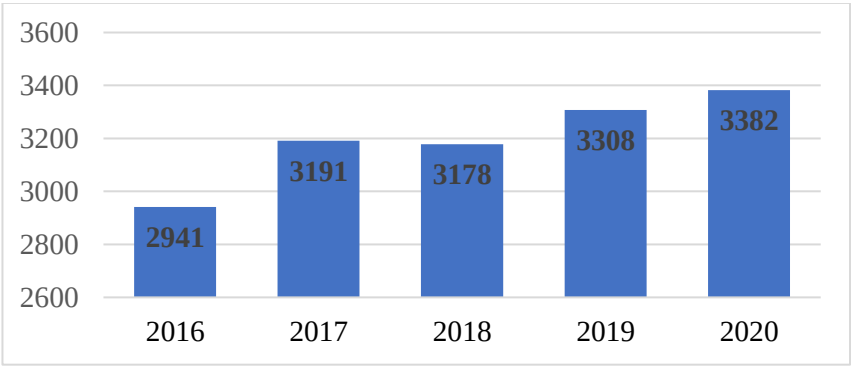
			Nedarbo lygis | proc.							
			2020K1	2020K2	2020K3	2020K4	2021K1	2021K2	2021K3	2021K4
Miestas ir kaimas	Vyrai ir moterys	Iš viso pagal amžiaus grupes	7,1	8,5	9,3	9	7,5	7,4	6,7	7
		15–24	15	21,1	23,1	19,2	12,5	19,4	14,5	
		15–29	11	13,2	15,5	13,9	9,8	12,7	9,3	
		15–64	7,4	8,9	9,6	9,4	7,7	7,7	7	
		15–74	7,2	8,6	9,3	9,1	7,5	7,4	6,7	
		20–64	7,3	8,8	9,5	9,3	7,7	7,7	6,8	
		25–54	6,2	7,2	7,9	8,3	6,7	6,4	6,4	
		55–64	8,9	10,2	10,8	9,6	9,5	8,5	6,3	
		65+								
	Vyrai	Iš viso pagal amžiaus grupes	8	9,7	9,7	9,7	7,4	7,7	7,3	
		15–24	15,8	24,6	25,1	20,8	11,1	18,4	15,1	
		15–29	12,6	15,7	16,9	15,4	9,2	12,5	9	
		15–64	8,3	10,1	10,2	10	7,7	8	7,7	
		15–74	8	9,7	9,8	9,7	7,5	7,7	7,4	
		20–64	8,1	10,1	10	9,9	7,7	7,9	7,5	
		25–54	7,2	8	8,1	9	6,8	6,7	7	
		55–64	9,2	12,1	12,1	9,6	9,6	8,8	7	
		65+								
	Moterys	Iš viso pagal amžiaus grupes	6,2	7,3	8,8	8,4	7,5	7,1	6	
		15–24	14	16,6	20,9	17,4	14,4	20,6	13,8	
		15–29	8,9	9,8	13,8	12	10,5	13	9,6	
		15–64	6,5	7,6	9,1	8,7	7,8	7,4	6,2	
		15–74	6,3	7,4	8,9	8,4	7,5	7,1	6	
		20–64	6,4	7,5	9	8,6	7,7	7,4	6,1	
		25–54	5,1	6,4	7,7	7,6	6,6	5,9	5,7	
		55–64	8,6	8,6	9,7	9,6	9,4	8,2	5,8	
		65+								

W latach 2020-2021 PKB rósł średnio o 3,50 proc., wskaźnik procentowy „szarej strefy“ zmniejszył się do 14,00 proc. (w Okręgu Mariampol stanowił 2,8 proc.).

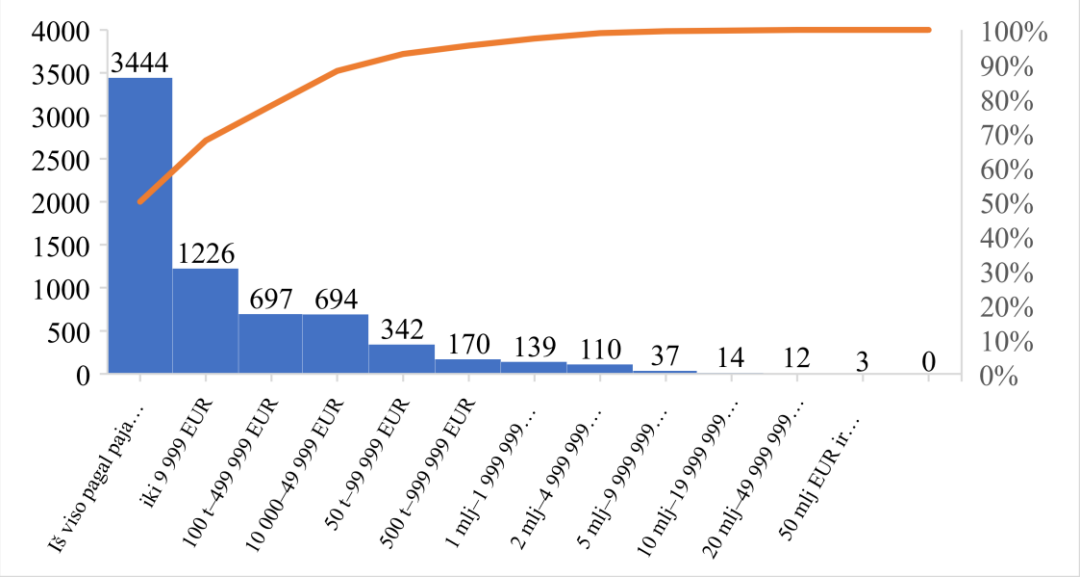

Rys. 11 Oficjalna część „szarej strefy" w PKB w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020 (w proc.)

Zmniejszająca się część „szarej strefy" miała decydujące znaczenie we wzroście liczby podmiotów gospodarczych.

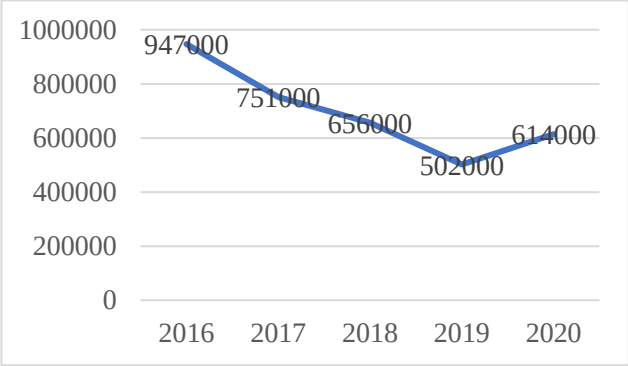
Rys. 12. Podmioty gospodarcze działające w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020.

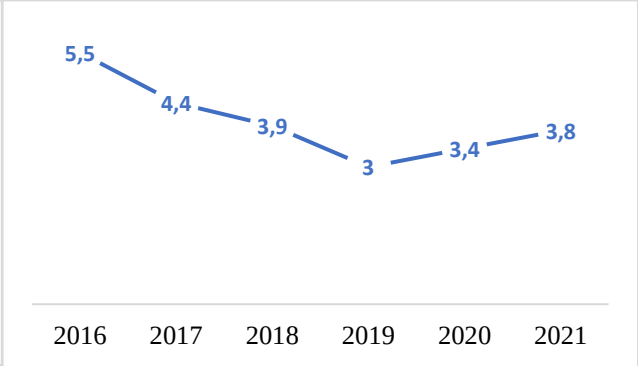
Rys. 13 Liczba podmiotów gospodarczych działających w Okręgu Mariampol według skali przychodów na początku 2022 r. (w tys.)

2.2. Wskaźniki ekonomiczne w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna)

Poziom bezrobocia w Polsce wynosi 6,1 proc. W porównaniu z latem 2019 r. w/w wskaźnik wzrósł tylko o jeden punkt procentowy. Pakiety pomocowe w celu zmniejszenia oddziaływania pandemii na ekonomię, tj. skierowane do pracodawców i pracowników w Polsce najbardziej związane są z ulgami podatkowymi, subsydiami i odroczeniami w płatności zobowiązań podatkowych.

Rys. 14 Bezrobocie w Polsce (w latach 2016 – 2020) w ciągu miesiąca

Rys. 15. Poziom bezrobocia w Polsce w proc. (2016 -2021)

W 2020 r. w Polsce było oficjalnie zarejestrowanych 1,046 mln. osób bezrobotnych (o 21,1 tys. osób więcej, niż miesiąc temu). Ministerstwo podkreśla, iż wzrost bezrobocia w ostatnim miesiącu roku był zauważalny również we wcześniejszych latach. To potwierdzają również ekonomiści.

W grudniu zazwyczaj kończą się umowy o pracę na czas określony, kończą się również prace sezonowe w wielu sektorach gospodarki. Niemniej jednak w żadnym regionie kraju poziom bezrobocia nie przekraczał 11 proc., pomimo tego, iż różnice regionalne są dość znaczne. Najmniejszy wskaźnik bezrobocia w grudniu zarejestrowano w Wielkopolsce (3,7 proc.), natomiast największy w województwie warmińsko-mazurskim (10,1 proc.).

W firmach województwa podlaskiego zatrudnienie nie zmniejsza się, następuje wzrost wynagrodzenia. Średnie zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w okresie trzech kwartałów 2020 r. wynosiło 118,2 tys. osób, tj. pozostało na poziomie z 2019 r. Wzrost nastąpił w wielu gałęziach przemysłu. Największy wzrost nastąpił w sektorach transportu i logistyki, informacji i łączności, handlu nieruchomościami, dostarczania wody, gospodarki odpadami, odprowadzania ścieków, melioracji i budownictwie. 10 proc. spadek zatrudnienia odczuły firmy, prowadzące działalność zawodową, naukową i techniczną, jak również sektor zakwaterowania i gastronomii.

Niepokoi dalszy spadek wskaźnika osób aktywnych zawodowo (0,6 proc.). w drugim kwartale 2020 roku stanowił 55,4 proc. w grupie wiekowej mieszkańców od 15 lat i więcej (55,7

proc. w 2018 r). Poziom zatrudnienia sięgał 54,1 proc. i w ciągu roku nie zmienił się. Poziom aktywności gospodarczej był o 0,1 punktu procentowego mniejszy niż wskaźnik ogólnokrajowy (55,5 proc.), natomiast poziom zatrudnienia już sięgał 0,3 punktu procentowego. Poziom bezrobocia spadł do 2,4 proc., tj. o 0,7 punktu procentowego mniej niż w kraju (3,1 proc.).

W latach 2019 – 2020 liczba zarejestrowanych bezrobotnych w dwunastu z ogólnej liczby czternastu biur pracy województwa podlaskiego największa była w Suwałkach (+ 21,3 proc.), Białymstoku (+ 20,7 proc.) i Sokółce (+ 33,4 proc.).

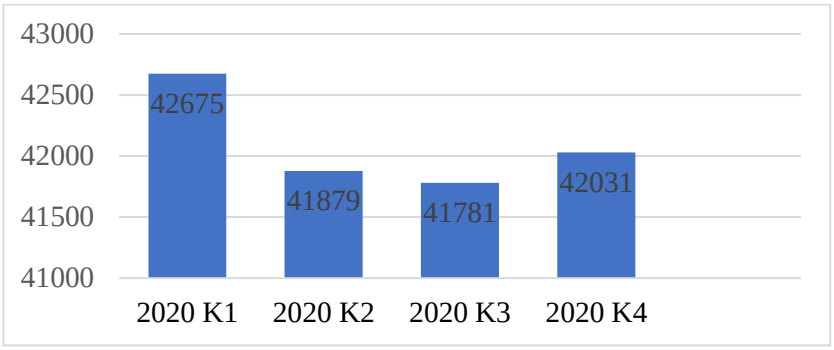
Lokalne rynki pracy w województwie podlaskim są bardzo zróżnicowane w kontekście stopy bezrobocia. Najbardziej skomplikowana sytuacja występuje w powicie kolneńskim (13,7 proc.) i sejneńskim (12,8 proc.) i powyższe wskaźniki są prawie 3 razy wyższe, niż w powiecie suwalskim (4,6 proc.) i bielskim (5,0 proc.).

Podlasie charakteryzuje się wysokim procentem bezrobocia długoterminowego (53,4 proc.). Największy wpływ na to mają osoby bez kwalifikacji zawodowych (34,4 proc.), młodzież do 30 lat (27,8 proc.) i osoby starsze niż 50 lat (25,9 proc.).

Źródło:https://wupbialystok.praca.gov.pl/documents/102984/974011/Barometr%20podlaskie%202021/edb2314b-f37c-4463-9994-58d297cf645e

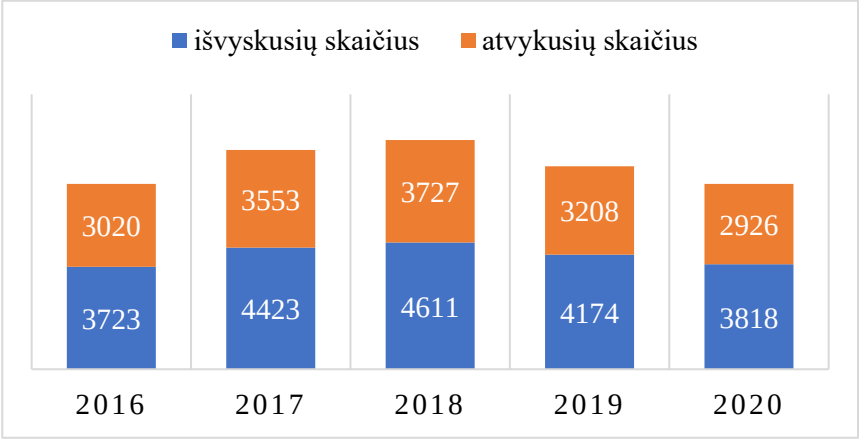
3. RYNEK PRACY

Aspekty prawne rynku pracy w Litwie. Główne postanowienia regulujące czas pracy w Litwie zostały ujęte w Kodeksie Pracy Nr XII-2603 (Rozdział VIII, ust. 1). W oparciu o art. 112 Kodeksu Pracy tygodniowy wymiar czasu pracy w Litwie stanowi 40 godzin, z wyjątkiem przypadków, gdy postanowienia Kodeksu Pracy określają skrócony wymiar czasu pracy lub niepełny dzień roboczy ustala się na podstawie porozumienia stron. Jeżeli pracownik pracuje na podstawie zsumowanego czasu pracy, to maksymalny czas pracy w ciągu każdego z siedmiu następujących po sobie dni nie może przekraczać 52 godzin. Powyższy limit nie ma zastosowania do prac wykonywanych w oparciu o porozumienie na prace dodatkowe lub dyżurów. Zbiorczy czas pracy może zostać wprowadzony w przypadku pojawienia się takiej konieczności i po podjęciu ustaleń z przedstawicielami pracowników. Wymagania zw. z maksymalnym czasem pracy mogą różnić się od postanowień Kodeksu Pracy w odniesieniu do transportu, usług pocztowych, spółdzielni rolniczych firm sektora energetycznego, w zakładach opieki zdrowotnej i opieki społecznej, jak również w niektórych innych dziedzinach działalności gospodarczej. Czas pracy i odpoczynku określa Rząd Republiki Litewskiej lub jest to zawarte w umowach zbiorowych. (Dyrektywa 2003/88/WE).

Rys. 16 Liczba pracowników zgodnie z miejscem prowadzenia działalności przez firmy w Okręgu Mariampol 2020 K1-K4 (osoby)

Analiza społeczna i demograficzna pokazuje, iż na zmiany w liczbie mieszkańców Okręgu Mariampol decydujący wpływ ma migracja, która w istocie wpływa na wskaźnik urodzeń.

Rys. 17 Mobilność mieszkańców w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020 (osoby)

Ujemne tendencje migracyjne stanowią jeden z największych problemów. Wskaźnik migracji netto w Okręgu Mariampol był ujemny ze względu na to, iż do emigracji są bardziej skłonni mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Mobilność pracowników pogarsza sytuację społeczną i ekonomiczną w Okręgu Mariampol.

W wyniku spadku liczby osób pracujących zmniejsza się w okręgu również potencjał przedsiębiorczości, innowacyjności oraz konkurencji, co prowadzi do wyhamowania rozwoju ekonomicznego.

Średnioroczna stopa bezrobocia w samorządzie mariampolskim już dwa lata z rzędu pozostaje na tym samym poziomie, tj. 7,5 proc. (stosunek osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym); Okręg Mariampol – 8,9 proc.

Tabela 5. Siła robocza na terytorium samorządu mariampolskiego w latach 2020-2021 (w tys.)

			Siła robocza | w tys.							
			2020K1	**2020K2**	**2020K3**	**2020K4**	**2021K1**	**2021K2**	**2021K3**	**2021K4**
Miasto i wieś	Mężczyźni i kobiety	Razem w grupach wiekowych	1492,7	1477,4	1479,5	1486,9	1460,6	1468,9	1485,5	1478,7
		15–24	103,7	100,2	102,7	104,6	94	93,7	104,5	
		15–29	243,5	237,7	237,7	247	221,3	213,7	236,1	
		15–64	1430	1418,4	1416,8	1426,8	1405,3	1410,2	1421,3	
		15–74	1485	1468,4	1472,5	1482,6	1456,5	1462,9	1479,9	
		20–64	1420,9	1408,6	1404,7	1418,8	1398,1	1403,3	1410,2	
		25–54	1015,1	1010,5	999,3	1012,2	1006,4	1003	1011,4	
		55–64	311,2	307,7	314,9	310	305	313,5	305,4	
		65+	62,7	59	62,7	60	55,3	58,7	64,2	
	Mężczyźni	Razem w grupach wiekowych	752,6	750,6	742,9	751,3	740,8	739,2	749,5	
		15–24	58,4	55,9	53	56,9	52,4	49,6	56,7	
		15–29	138,4	137,1	130,5	134,5	118,8	115,2	129,2	
		15–64	724,9	719,9	711,1	720,8	717,1	712,9	718,8	
		15–74	750,8	748	739	747,6	738,3	737,2	746,5	
		20–64	719,3	715,5	706,4	717,8	713,6	709,5	713,6	
		25–54	520	523,2	515	522,6	524,4	521,4	525,3	
		55–64	146,5	140,8	143,1	141,3	140,2	141,9	136,7	
		65+	27,7	30,7	31,9	30,5	23,7	26,4	30,8	
	Kobiety	Razem w grupach wiekowych	740,1	726,8	736,6	735,5	719,8	729,6	735,9	
		15–24	45,3	44,3	49,6	47,7	41,5	44,1	47,8	
		15–29	105,2	100,5	107,3	112,5	102,5	98,6	106,9	
		15–64	705,1	698,5	705,8	706	688,3	697,3	702,5	
		15–74	734,3	720,3	733,6	735	718,2	725,6	733,4	
		20–64	701,6	693,1	698,2	701,1	684,6	693,8	696,6	
		25–54	495,1	487,3	484,3	489,6	482	481,6	486,1	
		55–64	164,7	166,9	171,8	168,7	164,7	171,6	168,7	
		65+	34,9	28,3	30,8	29,5	31,6	32,3	33,4	

Źródło: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/

Tendencje na rynku pracy w Polsce. Obywatele państw członkowskich UE i EFTA mogą zatrudnić się w Polsce na takich samych warunkach, jak obywatele Polski, bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę po przedstawieniu CV i listów motywacyjnych do wybranych pracodawców lub poprzez:

sieć EURES utworzoną przez Komisję Europejską, która zrzesza państwowe urzędy ds. zatrudnienia i inne upoważnione organizacje, które wspierają mobilność pracowników w państwach członkowskich UE lub EFTA. Każdy obywatel w/w państw może korzystać z usług świadczonych przez w/w sieć, z uzyskaniem zatrudnienia i informacji o pracy i warunkach życia w odpowiednich państwach. Ogłoszenia z polskiego rynku pracy są zamieszczane na portalu poświęconym europejskiej mobilności pracowników, na którym są zamieszczane ogłoszenia o pracę z wszystkich publicznych urzędów ds.. zatrudnienia państw członkowskich UE, jak również ogłoszenia innych członków i partnerów EURES, włącznie z tymi, które opublikowały powiatowe urzędy pracy w Polsce i Korpus wolontariatu;

Powiatowe urzędy pracy zamieszczają ogłoszenia o pracę również w Centralnej Bazie Ofert Pracy. W celu otrzymania dostępu do wszystkich ogłoszeń o pracę zamieszczanych przez powiatowe urzędy pracy należy zarejestrować się w Urzędzie jako osoba bezrobotna lub osoba poszukująca pracy. Po zarejestrowaniu się będzie można również zapoznać się z tymi ogłoszeniami o pracę, w związku z którymi Urzędowi zostały przedstawione dane polskiego pracodawcy. W/w urząd powinien dokonać naboru odpowiednich kandydatów do pracy i skierować ich do pracodawcy.

Agencje ds. zatrudnienia nie mają prawa do pobierania żadnego wynagrodzenia i żadnych opłat od osób, dla których poszukują one pracy lub innej płatnej pracy, lub które pomagają im w wyborze odpowiedniej pracy i miejsca pracy, z wyjątkiem opłaty za oddelegowanie do pracy za granicą do pracodawców zagranicznych. Opłaty mogą być pobierane za faktycznie poniesione wydatki związane z w/w oddelegowaniem, jeżeli są one wskazane w umowie zawartej z osobą oddelegowaną do pracy za granicą. Listę certyfikowanych agencji można znaleźć na stronie internetowej Rejestru Agencji ds Zatrudnienia. Oprócz tego, agencje ds. zatrudnienia zamieszczają oferty pracy na własnych stronach internetowych.

Zgodnie z Traktatem o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) wszyscy obywatele państw członkowskich UE mają prawo do swobodnego przemieszczania się i zamieszkania w UE przy poszanowaniu warunków określonych w aktach prawnych UE. Swoboda przemieszczania się w UE jest jedną z podstawowych praw obywateli państw członkowskich UE.

Postanowienia w zakresie swobodnego przemieszczania się pracowników przy uwzględnieniu warunków ustawodawstwa Unii Europejskiej dają prawo do:

- poszukiwania pracy w innym państwie członkowskim UE lub EFTA,
- zatrudnienia się w innym państwie członkowskim UE lub EFTA bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę,
- zamieszkania w innym państwie członkowskim UE lub EFTA w związku z wykonywaną pracą,

- pozostania w innym państwie członkowskim UE lub EFTA nawet po wypowiedzeniu stosunków pacy,

Podczas zawierania umowy o pracę z polskim pracodawcą zazwyczaj wobec obywateli państw członkowskich UE lub EFTA mają zastosowanie postanowienia polskiego Kodeksu Pracy i w/w obywatele nie muszą wnioskować o wydanie zezwolenia na pracę. Niemniej jednak są ograniczenia związane z możliwością wykonywania odpowiednich zawodów przez obywateli państw członkowskich UE i EFTA. Mają one zastosowanie do niektórych stanowisk w sektorze publicznym, z administracją publiczną włącznie, zarówno na poziomie władz centralnych, jak również samorządowych, do niektórych stanowisk systemu sądowniczego (np. sędziów, asystentów sędziów, sekretarzy sądowych, prokuratorów, ławników, pracowników zakładów karnych, komorników), jak również urzędników państwowych i funkcjonariuszy służb więziennych.

Umowa o pracę - to główna forma zatrudnienia w Polsce. Wybór umowy o pracę jako podstawy zatrudnienia należy do odpowiednich stron umowy (pracodawcy i pracownika). Jeżeli w oparciu o obowiązujące akty prawne nie określono inaczej, to stosunki pracy mogą zostać uzgodnione w oparciu o inne dokumenty regulujące stosunki pracy.

W umowie o pracę wskazuje się strony umowy, rodzaj umowy, data podpisania, warunki pracy i wynagrodzenie za pracę, w szczególności: rodzaj pracy, miejsce pracy, wynagrodzenie za pracę ze wskazaniem części wynagrodzenia za pracę, czasu pracy i daty rozpoczęcia pracy.

Umowa o pracę może być zawierana z osobą dorosłą w wieku powyżej 18 lat i więcej. Umowy o pracę mogą być zawierane również z młodymi pracownikami w wieku 15-18 lat. Zazwyczaj zabrania się z zatrudniania osób poniżej 15 roku życia.

Umowę o pracę zawiera się na okres próbny, na czas nieokreślony lub określony.

Umowę o pracę na okres próbny dłuższy niż 3 miesiące zawiera się w celu sprawdzenia kwalifikacji pracownika i możliwości zatrudnienia w celu wykonywania określonej pracy. Umowa na okres próbny może być przedłużona z tym samym pracownikiem, jeżeli pracownik powinien wykonywać innego rodzaju pracę (jeżeli pracownik powinien wykonywać pracę tego samego rodzaju) po upływie 3 lat od daty wcześniejszej pracy, umowa o pracę została wypowiedziana lub wygasła.

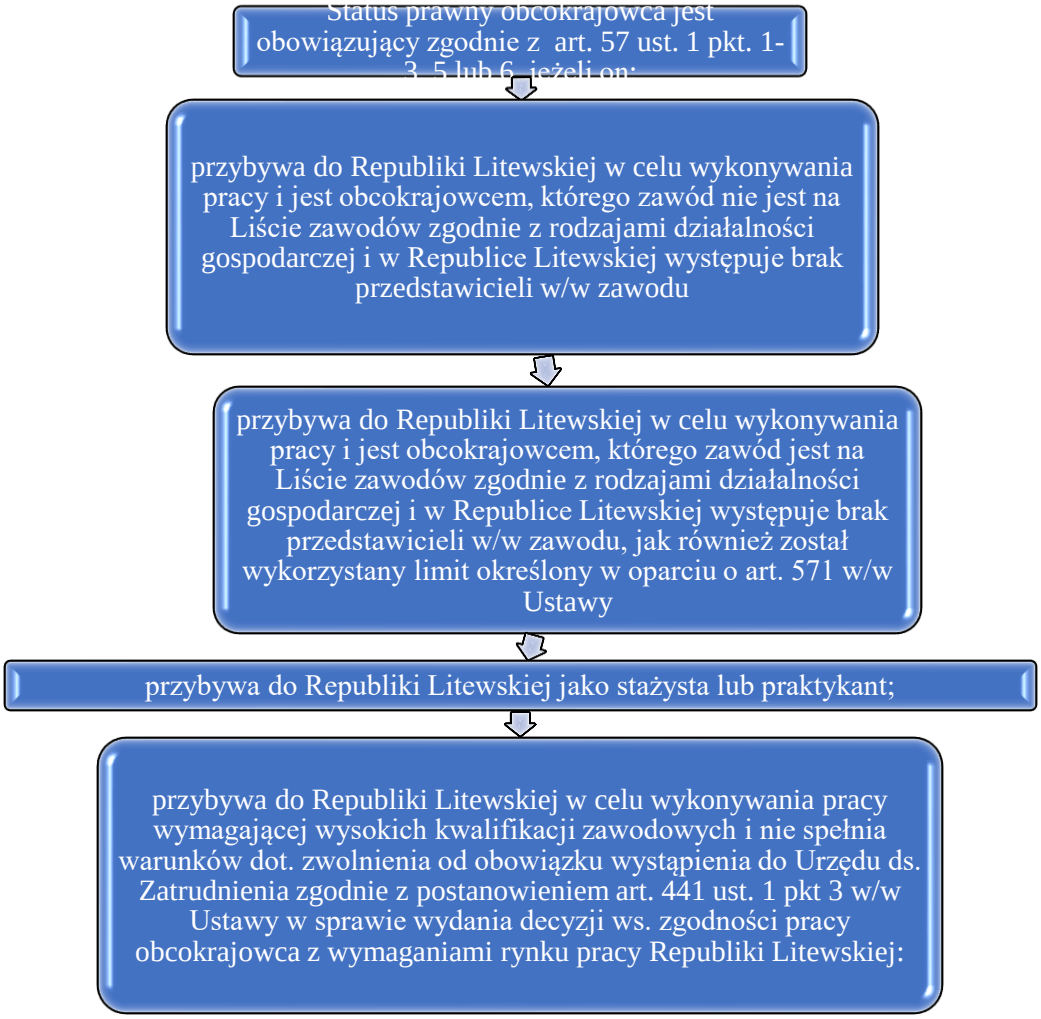
3.1. Możliwości zatrudnienia się i ograniczenia w regionie przygranicznym po stronie litewskiej (okręg mariampolski)

Każdy obywatel UE posiada prawo do nieograniczonego przemieszczania się i zamieszkania na terenie państw członkowskich przy uwzględnieniu ograniczeń oraz warunków ujętych w Umowach i regulaminach stanowiących podstawę do ich realizacji (art. 21 Traktatu UE). Jeżeli

wnioskodawcy posiadają status obywatela UE, członka rodziny, to litewskie urzędy wizowe stwarzają wszystkie możliwości do uzyskania niezbędnej wizy i stwarzają im najlepsze warunki do otrzymania wizy (Dyrektywa UE 2004/38/WE13).

Zezwolenie na pracę obcokrajowiec powinien uzyskać do daty przewidywanego zawarcia umowy o pracę lub przewidywanego rozpoczęcia pracy w Republice Litewskiej.

Możliwości zatrudnienia się przez obcokrajowców. Obcokrajowcy w Republice Litewskiej są zatrudniani na podstawie Zarządzenia Republiki Litewskiej „W sprawie obcokrajowców, którzy przybywają do Republiki Litewskiej w celu wykonywania pracy zgodnej z kwalifikacjami (zawodem), który jest na zatwierdzonej liście zawodów, których brakuje w Republice Litewskiej zgodnie z rodzajem działalności gospodarczej i przyznanymi przydziałami na rok 2021 (dn. 20 listopada 2020 r. Nr. A1-1131).

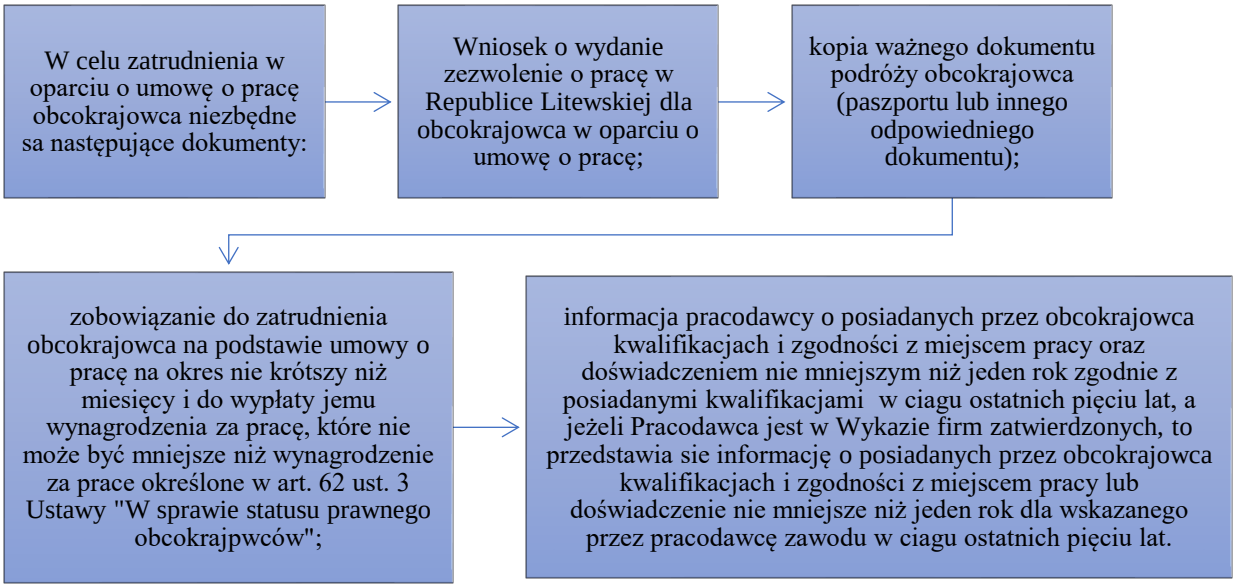

Rys. 18 Obowiązywanie statusu prawnego obcokrajowców
Źródło: https://uzt.lt/darbdaviui/leidimu-dirbti-uzsienieciams-isdavimo-tvarka/

WAŻNE. Kwalifikacje i doświadczenie zawodowe posiadane przez obcokrajowca powinny być odpowiednia dla wolnego miejsca pracy, które zostało zarejestrowane przez

pracodawcę i do realizacji funkcji roboczych określonych przez pracodawcę w zobowiązaniu do zatrudnienia obcokrajowca lub w umowie o pracę.

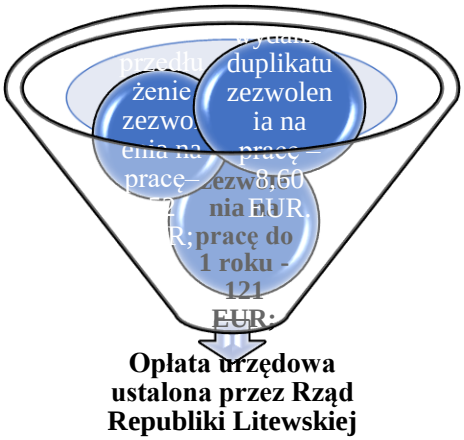
Dokumenty sporządzone w języku obcym powinny być przetłumaczone na język litewski i poświadczone podpisem tłumacza, który dokonał tłumaczenia.

Rys. 19 Niezbędne dokumenty w celu zatrudnienia obcokrajowca na podstawie umowy o pracy
Źródło: https://uzt.lt/darbdaviui/leidimu-dirbti-uzsienieciams-isdavimo-tvarka/

Jeżeli obcokrajowiec nie posiada kwalifikacji i (lub) doświadczenia zawodowego, to we Wniosku należy wskazać informacje o zgodności w/w obcokrajowca ze stawianymi przez pracodawcę wymaganiami kwalifikacyjnymi dla wykonywania konkretnej pracy, objęcia stanowiska (należy uzasadnić zgodność obcokrajowca ze stawianymi przez pracodawcę wymaganiami kwalifikacyjnymi dla wykonywania konkretnej pracy, objęcia stanowiska).

Kopie dokumentów powinny być poświadczone przez dyrektora pracodawcy (lub osobę fizyczną pracodawcy) lub upoważnioną przez niego osobę (z wyjątkiem kopii dokumentów, składa się za pomocą poczty elektronicznej i podpisu elektronicznego) i opieczętowane, jeżeli do posiadania pieczątki jest on zobowiązany.

Rys. 20 Opłata urzędowa ustalona przez Rząd Republiki Litewskiej
Źródło: https://uzt.lt/darbdaviui/leidimu-dirbti-uzsienieciams-isdavimo-tvarka/

Tabela 6. Popularne zawody w Okręgu Mariampol (na podstawie danych z listopada 2021 r.)

Specjaliści	**Pracownicy wykwalifikowani i pracownicy sektora usługowego**	**Pracownicy niewykwalifikowani**
Specjaliści reklamy i marketingu	Kierowcy samochodów ciężarowych	Pracownicy załadunku
Pracownicy magazynowi	Sprzedawcy sklepowi	Sprzątaczki, pokojówki i pomocnicy biur, hoteli i innych instytucji
Młodsi pracownicy społeczni	Piekarze i cukiernicy	Pracownicy niewykwalifikowani w przemyśle przetwórczym
Listonosze i urzędnicy w zawodach pokrewnych	Pracownicy budowlani	Pakowacze ręczni
Księgowi	Kucharze	Układacze towarów na półkach
Specjaliści ds. opieki	Operatorzy platform i wózków widłowych	Niewykwalifikowani pracownicy budownictwa inżynieryjnego
Psycholodzy	Kierowcy samochodów osobowych, taksówek i samochodów dostawczych	Niewykwalifikowani pracownicy dorywczy
Pracownicy rachunkowości i księgowości	Cieśle i stolarze	Pomoc kuchenna
Pracownicy socjalni i konsultanci	Rzeźnicy, sprzedawcy ryb i pracownicy w zawodach pokrewnych	Dozorcy i pracownicy pokrewni
Nauczyciele szkół podstawowych i średnich	Monterzy izolacji	Niewykwalifikowani pracownicy gospodarstw hodowlanych

Źródło: https://uzt.lt/darbo-rinka2/paklausios-profesijos/

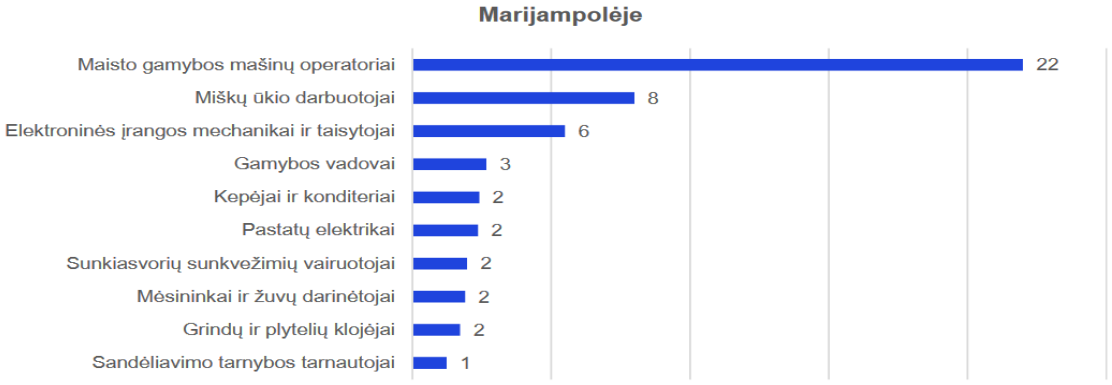
Tabela 7. Braki pracowników w Okręgu Mariampol w latach 2017 -2020 r. (osoby)

Obszar	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Okręg Mariampol	**7574**	**8162**	**7069**	**7048**
Marijampol	4414	4591	4036	4032
Samorząd Mariampol	3328	3677	3271	3255
Samorząd Kalvarija	439	427	268	300
Samorząd Kazlų Rūda	647	487	497	477
Samorząd Rejonu Šakiai	1346	1439	1164	1163
Samorząd Rejonu Vilkaviškis	1814	2132	1869	1853

Tabela 8. Brak pracowników w odpowiednich sektorach w Okręgu Mariampol w 2020 r. (proc.)

Teritorija	**2020 m. (osoby)**	**Rolnictwo (proc.)**	**Przemysł (proc.)**	**Budownictwo (proc.)**	**Usługi (proc.)**
Okręg Mariampol	**7048**	**7,5**	**31,4**	**11,3**	**49,8**
Marijampol	4032	4,4	34,8	11,7	49,3
Samorząd Mariampol	3255	5,4	32,7	13,1	48,9
Samorząd Kalvaria	300	1,6	25,6	11,6	61,2
Samorząd Kazlų Rūda	477	0,7	51,3	3,3	44,7
Samorząd Rejonu Šakiai	1163	15,1	26,2	17,6	41,1
Samorząd Vilkaviškis	1853	9,2	28,1	6,7	56,0

Źródło: https://uzt.lt/wp-content/uploads/2021/03/2020-darbo-rinka-skaic%CC%8Cias.pdf

Rys. 21 Zawody, których przedstawicieli najbardziej brakowało na rynku pracy w I kwartale 2020 r. Źródło: UT, I kwartał 2020 r.

Większe przedsiębiorstwa regionalne zatrudniają nie tylko lokalnych mieszkańców, lecz także przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności mniejszych miast oraz do zakładania w sąsiedztwie małych firm.

Rys. 22. Najwięksi pracodawcy w Litwie w 2021 r.

Na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (lit. „Sodra“) na ósmej pozycji wśród największych pracodawców znajduje się przedsiębiorstwo „Mantinga“ zajmujące się produkcją chleba, przekąsek i mrożonek, które w Mariampolu zatrudnia ponad 1,5 tys. pracowników (obecnie pracuje 1048 pracowników, z których 60 proc. stanowią mieszkańcy Mariampola, 40 proc. stanowią mieszkańcy innych regionów). https://rekvizitai.vz.lt/imone/mantinga/

Więcej informacji nt. wolnych miejsc pracy w Mariampolu można znaleźć na stronach:	https://www.dirbam.lt/darbo-skelbimai/kur:marijampole
	https://manodarbas.lt/siulo-darba-marijampoleje
	www.uzt.lt
	www.darbo.lt
	www.dirba.lt
	www.cv.lt
	www.cvmarket.lt
	www.cvonline.lt
	www.lovejob.lt
	www.manodarbas.lt
	www.randu.lt
	https://cv.feraro.lt

Rys. 23. Informacje nt. wolnych miejsc pracy w Mariampolu

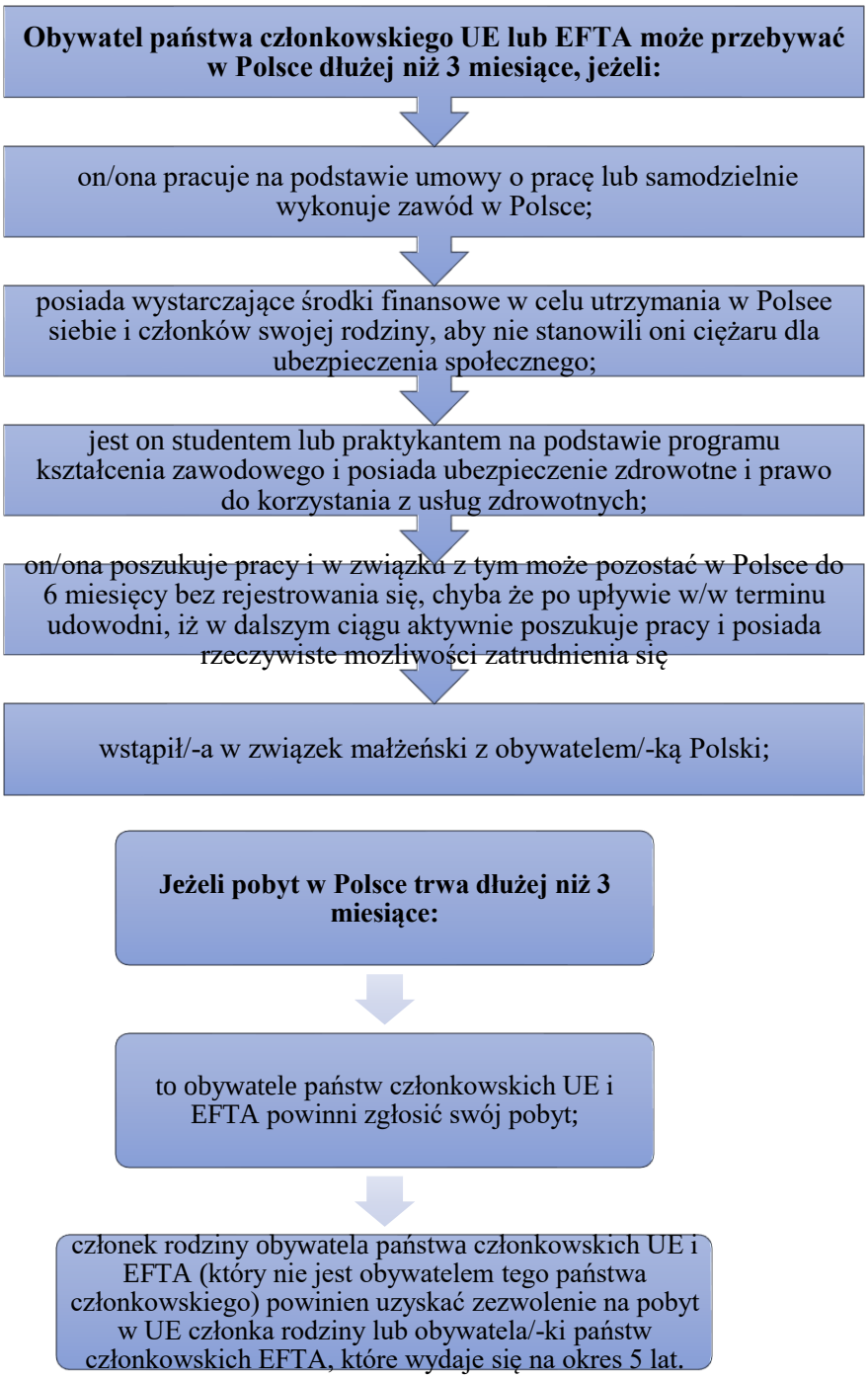
3.2. Możliwości zatrudnienia się i ograniczenia w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna)

Państwowe urzędy ds. zatrudnienia w Polsce to instytucje ds. zatrudnienia (minister pracy, wojewodowie, marszałkowie województw i starości) i powiatowe urzędy pracy (340 biur), wojewódzkie urzędy zatrudnienia (16 biur i ich oddziały), jak również urzędy podległe ministrowi pracy i urzędy władz wojewódzkich. Polityka pracy jest uzgodniona na poziomie ogólnokrajowym, niemniej jednak zarówno powiatowe urzędy pracy, jak również wojewódzkie urzędy pracy mogą przyczyniać się do jej uzupełnienia i do zaspakajania potrzeb lokalnych rynków pracy.

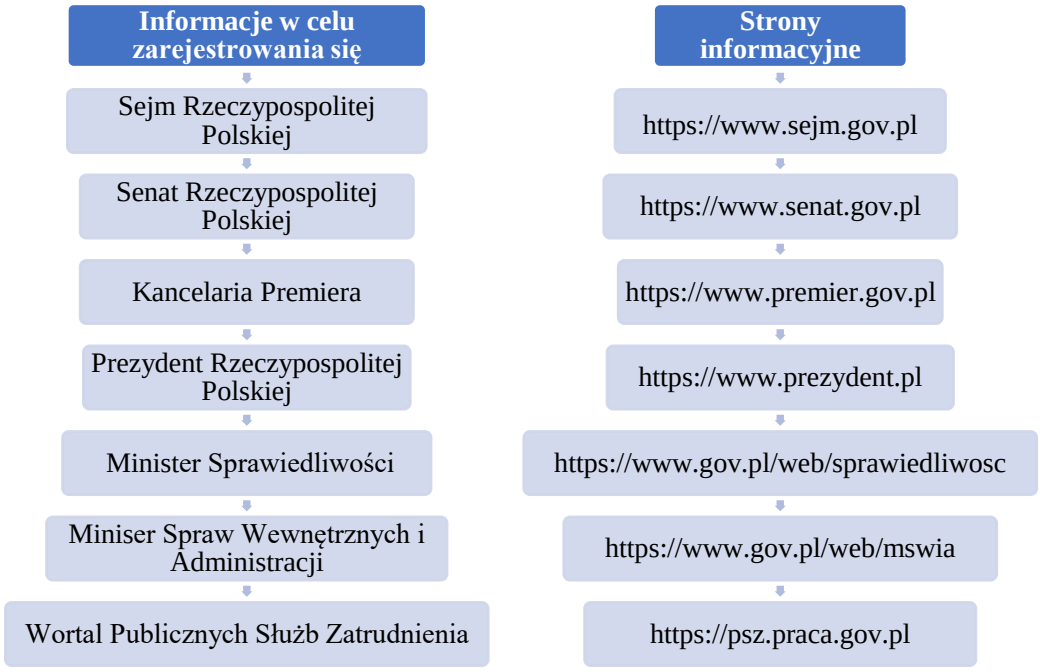
Obywatele państw członkowskich UE i EFTA mogą wjechać na terytorium Polski na podstawie ważnego dokumentu podróży lub na podstawie wszelkiego innego dokumentu potwierdzającego tożsamość i narodowość. Członkowie rodziny obywateli państw członkowskich UE i EFTA, którzy nie są obywatelami odpowiedniego państwa członkowskiego UE i EFTA mogą wjechać na terytorium Polski na podstawie ważnego dokumentu podróży i wizy.

Wnioski wizowe należy składać do konsulatów.

Obywatele mogą rejestrować się na pobyt stały lub pobyt tymczasowy na okres nie dłuższy niż 3 miesiące po okazaniu ważnego dokumentu (dokumentu podróży lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość). W przypadku pobytu w Polsce dłuższego niż 3 miesiące należy zarejestrować się.

Rys. 24 Informacje o pobycie obywateli UE w Polsce
Źródło: https://www.gov.pl/web/gov/uslugi-dla-obywatela/#meldunek-i-wybory

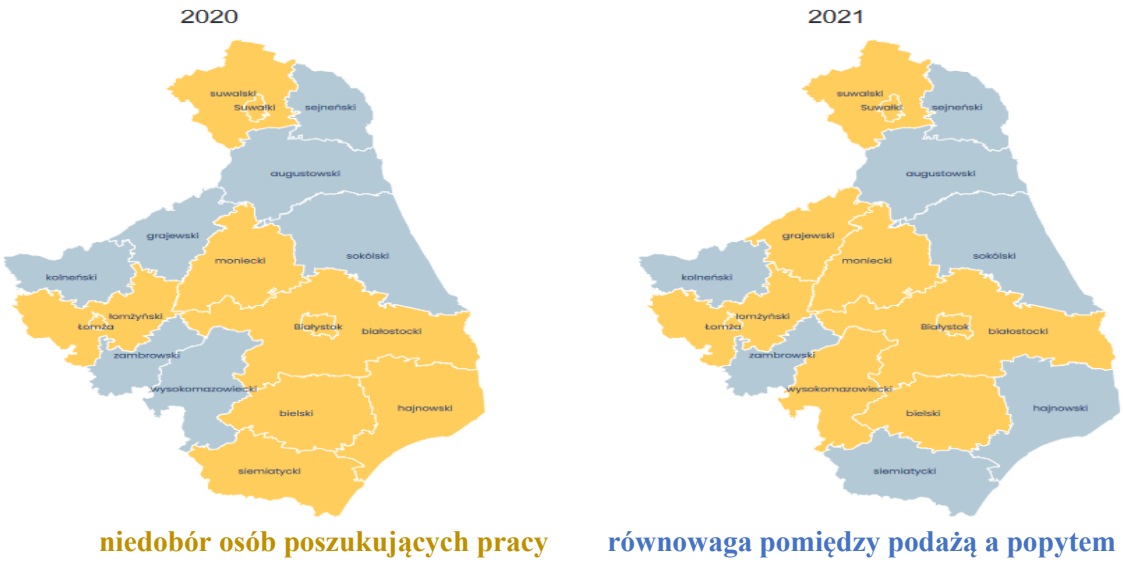
Rys. 25 Informacje nt. możliwości zarejestrowania się w Polsce

W 2020 r. **pracodawcy z Podlasia** oferowali 16,0 tys. wolnych miejsc pracy. To stanowi 4,4 tys. ofert mniej (21,6 proc.), niż było w 2019 r. Najmniej ofert pracy zaobserwowano w Augustowie (32,9 proc.) i Białymstoku (31,7 proc.). W województwie podlaskim najwięcej ofert wpływa do Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku (32,9 proc.) i w Suwałkach (9,9 proc.), natomiast najmniej w Mońkach i Sejnach (po 2,8 proc. wszystkich ofert).

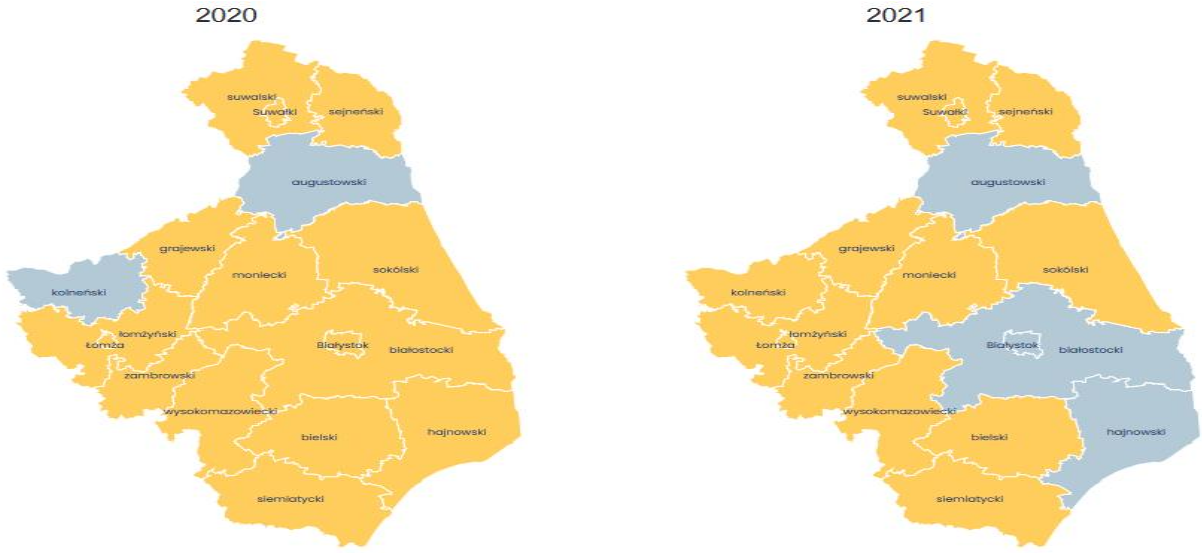
Podczas analizy sytuacji w poszczególnych powiatach można zauważyć niektóre różnice w w strukturze podmiotów gospodarczych. W najmniejszym zakresie działalność handlowa jest prowadzona w powiecie hajnowskim, sejneńskim i suwalskim (poniżej 20 proc.).

W powiecie hajnowskim największą cześć stanowi przemysł przetwórczy (13 proc.), w powiecie łomżyńskim – sektor budowlany (24 proc.). W powiecie kolneńskim i sejneńskim dominują firmy z sektora obsługi rolnictwa i firmy zajmujące się zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (4,7 proc.). Działalność ekonomiczno-gospodarcza w powiecie augustowskim pozostaje na stabilnym poziomie. Działalność przedsiębiorstw w zakresie turystyki, hotelarstwa i gastronomii zmniejszała się. Planowane jest tworzenie miejsc pracy w sektorze handlowym i usługowym. (Informacja nt. planowanych inwestycji, PUP w Augustowie, Białystok 2020).

Planowane inwestycje w mieście Suwałki i powiecie suwalskim będą związane z tworzeniem nowych miejsc pracy w sektorze budownictwa, produkcji i usług. W 2021 roku rozpoczęto realizację inwestycji zw. z budową, modernizacją i przebudową dróg, budownictwem wielomieszkaniowym, budową gazociągu Polska-Litwa. To pomoże stworzyć dodatkowe miejsca pracy.

Rys. 26 Stosunek pomiędzy liczbą istniejących pracowników i zapotrzebowaniem pracodawców na opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych w latach 2020-2021

Rys. 27 Stosunek pomiędzy liczbą istniejących pracowników i zapotrzebowaniem pracodawców na operatorów koparek i mechaników w latach 2020-2021

Obecnie w województwie podlaskim występuje niedobór zasobów ludzkich wśród pracowników zajmujących się obróbką drewna, stolarzy, tapicerów, pracowników leśnych. W 2021 roku popyt na siłę roboczą na białostockim rynku pracy zmniejszył się. Na rynku pracy liczba grup zawodowych, w których występował brak zasobów ludzkich osiągnęła wartość 42.

Najwięksi inwestorzy i pracodawcy w Suwałkach:

- Fabryka Mebli „Forte“, która działa w Suwalskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej i która zatrudnia około 1000 pracowników.
- Budowa Suszarni Osadów Ściekowych w Suwałkach pozwoliła na zatrudnienie ponad 150 pracowników;

- Firma „Malow“ – to przodujący producent mebli metalowych w Polsce. Przedsiębiorstwo „Malow“ – to największy pracodawca w Suwalskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Obecnie pracuje w nim około 640 osób.

Tabela 9. Popularne zawody na Podlasiu według danych z 2021 r.

Działalność	Popularne zawody
Opieka medyczna dla osób starszych lub niepełnosprawnych	Lekarze, pielęgniarze i położne, pielęgniarki
Budownictwo	Inżynierowe budownictwa i kierownicy robót, betoniarze, zbrojarze, stolarze, pracownicy budowlani, murarze, tynkarze, posadzkarze, dekarze i blacharze
Przetwórstwo przemysłowe	Operatorzy maszyn produkcyjnych, operatorzy maszyn do produkcji wyrobów gumowych i plastikowych operatorzy maszyn tekstylnych, mechanicy maszyn i urządzeń, elektrycy, elektromechanicy i elektrycy, szwacze i pracownicy branży odzieżowej, ślusarze, spawacze, operatorzy obrabiarek, piekarze, cukiernicy
Zarządzanie transportu i magazynów	Listonosze, kurierzy, kierowcy autobusów, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników
Informacja i komunikacja	analitycy, testerzy i operatorzy systemów, administratorzy stron internetowych, projektanci i administratorzy baz danych, programiści
Oświata	nauczyciele przedmiotów zawodowych, nauczyciele szkół specjalnej troski i oddziałów integracyjnych
Finanse	niezależni księgowi, pracownicy finansowi i rachmistrze
Usługi samochodowe i powiązane	Mechanicy samochodowi, blacharze, lakiernicy, diagności samochodów

Źródło: www.barometrzawodow.pl

Obcokrajowiec posiada prawo do pracy, posiadania paszportu i zezwolenia na pobyt tymczasowy.

Tabela 10. Niezbędne dokumenty obcokrajowca w celu zatrudnienia się:

niezbędne dokumenty obcokrajowca w celu zatrudnienia się:	dokument potwierdzający tożasamość pracownika
	kopia dowodu osobistego lub kopia kart z uzupełnionymi danymi z dokumentu podróży (w przypadku osób firzycznych)
	iwypis z Krajowego Rejestru Sądowego lub innego rejestru, w którym znajdują się aktualne dane na dzień przedstawienia wniosku (w przypadku osby prawnej)
	potwierdzenie zapłaty za przedstawienie oświadczenia
	oświadczenie o niekaralności, które ma związek z okolicznościami wskazanymi w Ustawie o wspieraniu zatrudnienia i instytucjach zajmujących się rynkiem prcy
	wniosek przedstawiony przez obcokrajowca wraz z kopią ważnego dokumentu podróży
	kopia zaświadczenia o posiadanym ubezpieczeniu

Cały proces wydawania zezwolenia dla obcokrajowca w Polsce trwa zazwyczaj 30 dni, natomiast w uzasadnionych przypadkach może przedłużyć się nawet do 2 miesięcy. W związku z tym

do biura należałoby jak najwcześniej przedstawić odpowiedni wniosek wraz z całym kompletem dokumentów, aby pracownik mógł kontynuować pracę.

Informacje:	http://www.eures.europa.eu
	Europejski Portal Mobilności Zawodowej Komisji Europejskiej
	https://oferty.praca.gov.pl
	Centralna Baza Ofert Pracy
	http://praca.gov.pl
	Elektroniczna rejestracja jako bezrobotny/poszukujący pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy

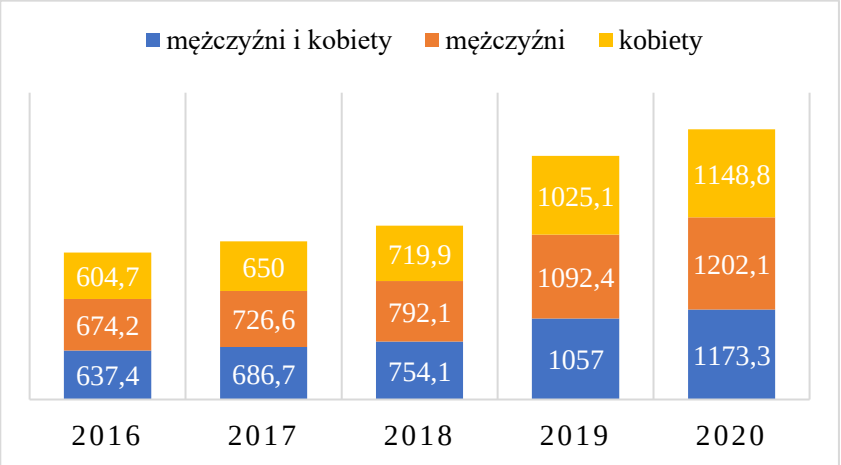
4. WYNAGRODZENIE ZA PRACĘ

4.1. Wynagrodzenia w Litwie

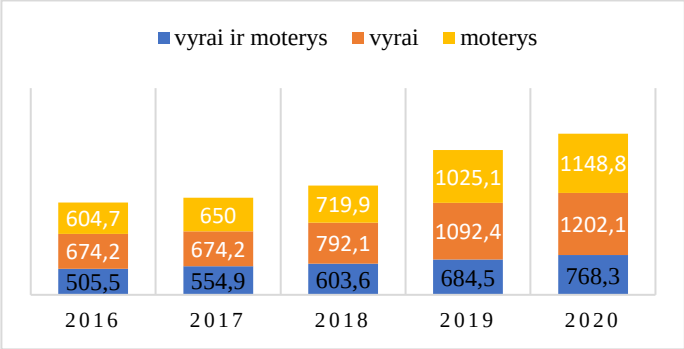
W 2020 r. średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej z firmami prywatnymi włącznie stanowiło 1 428,6 EUR i w porównaniu z 2019 r. wzrosło o 10,2 proc. średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2020 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym wzrosło we wszystkich okręgach, najbardziej w Okręgu Šiauliai i Tauragė (po 13,2 proc.). W innych okręgach średnie miesięczne wynagrodzenie brutto rosło od 11 proc. w Okręgu Marijampole do 8,1 proc. w Okręgu Alytus.

Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto wzrosło we wszystkich samorządach – od 1 proc. w Druskiennikach do 15,5 proc. w Kalwarii.

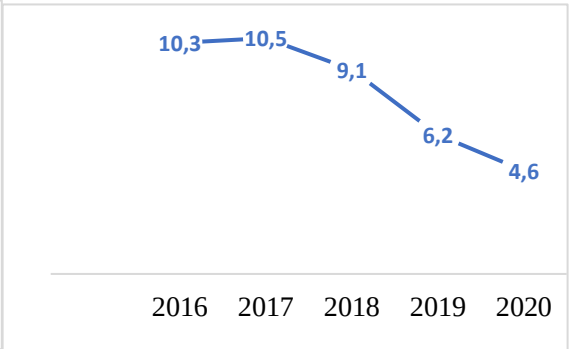
Największe średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w 2020 r. było w Wilnie i sięgało 1 643,2 EUR, natomiast najmniejsze w Samorządzie Rejonu Zarasai – 992,9 EUR. Różnica w wysokości wynagrodzenia za pracę pomiędzy Wilnem i Samorządem Rejonu Zarasai w ciągu roku stanowiła 650,30 EUR.

Rys. 28 Średnie miesięczne wynagrodzenia w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020 (brutto, w EUR)

Rys. 29 Średnie miesięczne wynagrodzenie w Okręgu Mariampole w latach 2016-202 m. (netto, euro)

Rys. 30 Różnice w miesięcznym wynagrodzeniu za pracę w wśród kobiet i mężczyzn w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020 (proc.)

Źródło: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=d3f95fc8-9810-4cd3-b02f-30a0fdc234ef#/

4.2. Wynagrodzenia w Polsce

Zasady i tryb ustalania wielkości minimalnego wynagrodzenia za pracę (wynagrodzenia za pracę) w konkretnych umowach cywilnych i minimalnego wynagrodzenia za godzinę są określone w aktach prawnych.

Wynagrodzenie jest płatne za wykonaną pracę. W okresie, w którym prace nie są wykonywane pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia wyłącznie wtedy, gdy to jest przewidziane w postanowieniach Ustawy - Kodeks Pracy. W celu zabezpieczenia wynagrodzenia za pracę Kodeks Pracy zawiera postanowienie, iż pracownik nie może zrzec się swojego prawa do wynagrodzenia lub jego odstąpienia osobie trzeciej.

Pracodawcy powinni wydać i przechowywać ewidencje (listy) każdego pracownika, w których powinna być wskazana wielkość wynagrodzenia za pracę i inne świadczenia wynikające ze stosunku pracy. Na żądanie pracownika pracodawca jest zobowiązany do przedstawienia dokumentów, na podstawie których wypłacane wynagrodzenie zostało obliczone.

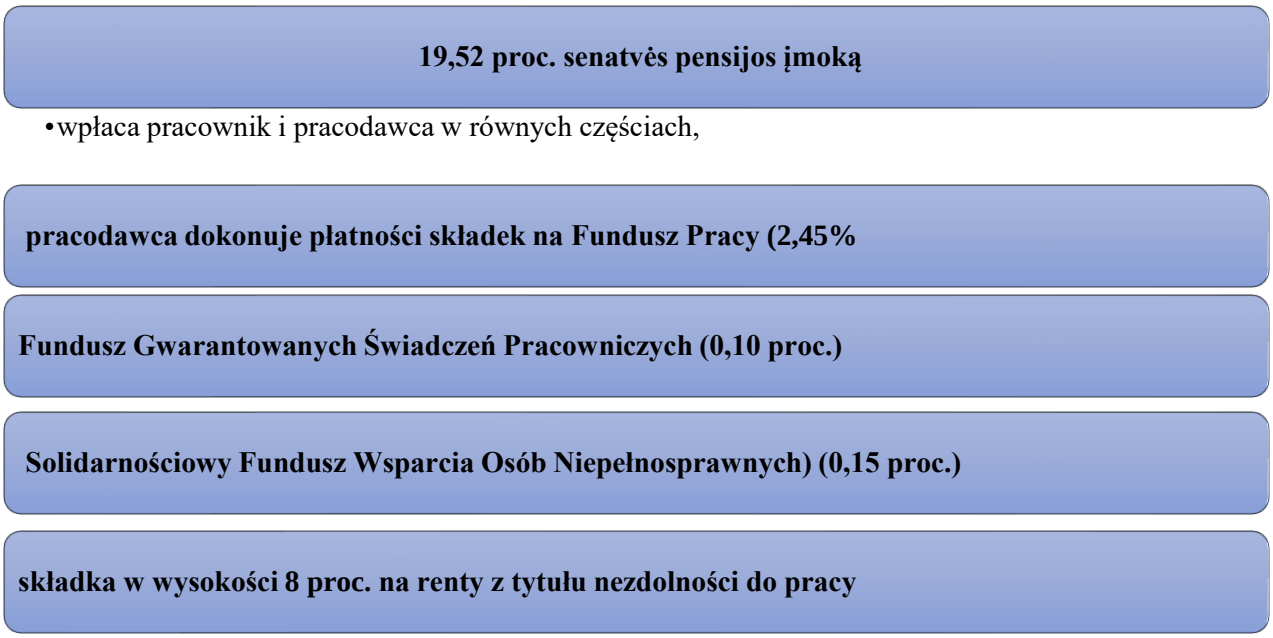
W 2020 roku minimalne wynagrodzenie za pracę brutto pracowników (tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunków pracy) wynosiło 2600 PLN brutto (około 598 euro), natomiast w 2021 r. wynosiło 2800 PLN brutto (około 644 euro).

Tabela 11. Średnie wynagrodzenie brutto w Polsce w odpowiednich sektorach w 2020 r.

Sektor	Brutto, PLN	Brutto, EUR
sektor przedsiębiorstw	6 271 PLN	około 1 442 EUR
przemysł	6 081 PLN	około 1 399 EUR
przetwórstwo przemysłowe	5838 PLN	około 1343 EUR
budownictwo	6712 PLN	1 544 EUR,
sprzedaż i remont pojazdów silnikowych	6 367 PLN	około 1 464 EUR
transport i magazynowanie	5042 PLN	około 1160 EUR
hotelarstwo i gastronomia	4189 PLN	około 963 EUR
technologie komunikacyjne i informacyjne	9669 PLN	około 2224 EUR
usługi zw. z obsługą rynku nieruchomości	7 424 PLN	1 708 EUR
usługi administracyjne i pomocnicze	4591 PLN	około 1056 EUR

Źródło: Ministerstwo rozwoju i technologii, Departament Rynku Pracy „Życie i praca w Polsce" Warszawa, 2020

W stosunku do pracowników otrzymujących wynagrodzenie za pracę ma zastosowanie obowiązkowe ubezpieczenie społeczne. Pracodawcy powinni obliczać składki od wynagrodzenia za pracę i dokonać wpłat do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Rys. 31 Płatności na ubezpieczenie społeczne dokonywane przez pracownika i pracodawcę w Polsce
Źródło: MINISTERSTWO ROZWOJU I TECHNOLOGII Departament Rynku Pracy „Życie i praca w Polsce" Warszawa, 2020

5. SYSTEM PODATKOWY

5.1. Przegląd systemu podatkowego w Litwie

Główne podatki w Litwie:

Podatek dochodowy od osób fizycznych (PDOF / lit. GPM), stawka – 15% (po odjęciu zaliczki na podatek), tj. od 5 proc. do 15 proc.

Tabela 12. Zmiany w podatku dochodowym od osób fizycznych przewidywane od 2022 r.

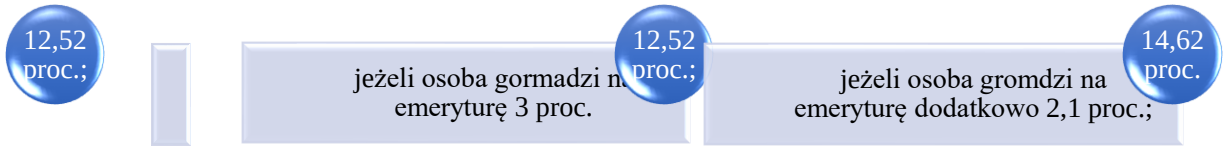
	Standardowy PDOF	Progresywny PDOF	Kiedy stosowana jest progresywna stawka PDOF ?
Do 2022-01-01	20 %	32 %	Za część zarobków przekraczającą 60 przeciętnych zarobków (tj. przekraczającą 81 162 euro)
Od 2022-01-01	20 %	32 %	Za część zarobków przekraczającą 60 przeciętnych zarobków (tj. przekraczającą 90 246 euro)

Wynagrodzenie minimalne w 2022 m. przewiduje się na poziomie 730 euro, minimalna stawka godzinowa stanowi 4,47 euro. (Postanowienie Rządu Republiki Litewskiej z dn. 13 października 2021 r. „W sprawie minimalnego wynagrodzenia za pracę mającego zastosowanie w 2022 r.").

Tabela 13. Zmiany minimalnego wynagrodzenia za pracę i godzinowego wynagrodzenia za pracę w Litwie (2015-2021)

Okres	**Minimalne wynagrodzenie miesięczne (MWM)**	**Minimalne wynagrodzenie godzinowe (MWG)**
Od 01.01.2021	642 € (po odliczeniu podatków 468,41 €)	3,93 €.
Od 01.01.2020	607 €. (przed opodatkowaniem).	3,72 €.
Od 01.01.2019	MWM – 555 € (w oparciu o stare wyliczenia 430 €)	Minimalne wynagrodzenie godzinowe (MWG) – 3,39 € (w oparciu o poprzednie stare obliczenia 2,63 €)
Od 01.01.2018	MWM – 400 €	MWG – 2,45 €
Od 01.07.2016	MWM – 380 €	MWG – 2,32 €
Od 01.01.2016	MWM – 350 €	MWG – 2,13 €
Od 01.07.20415	MWM – 325 €	MWG – 1,97 €
Od 01.01.20	MWM – 300 €	MWG – 1,82 €

Składka na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne (SUZ) wynosi 6,98 proc. od 90 proc. sumy dochodów z działalności indywidualnej podlegających opodatkowaniu (bez odliczenia składek państwowe ubezpieczenie społeczne i obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne). Składka miesięczna stanowi 6,98 proc. od minimalnego wynagrodzenia miesięcznego. Stawka państwowego ubezpieczenia społecznego (składki emerytalne, chorobowe, macierzyńskie) – od 90 proc. sumy dochodów z działalności indywidualnej podlegających opodatkowaniu (bez odliczenia składek na państwowe ubezpieczenie społeczne i obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne:

Wysokość składek dla osób, które płacą składki na fundusz emerytalny dodatkowo wzrasta z 2,4 proc. do 2,7 proc. Wysokość składki nie zmienia się w przypadku osób, dla których miała zastosowanie składka w wysokości 3 proc.

Tabela 14. Przewidywane składki na ubezpieczenie społeczne w Litwie od 2022 r.

Miesięczne wynagrodzenie brutto, EUR	Składki ZUS pracownika, po wyborze metody progresywnej akumulacji emerytury (19,5 % +2,4 %)	Składki ZUS pracownika, po wyborze metody progresywnej akumulacji emerytury (19,5 % +2,7 %)	Spadek wynagrodzenia netto z powodu zmiany procentu naliczania dodatkowej emerytury, EUR
730	159,87	162,06	2,19
1500	328,50	333,00	4,50
2000	43800	444,00	6,00

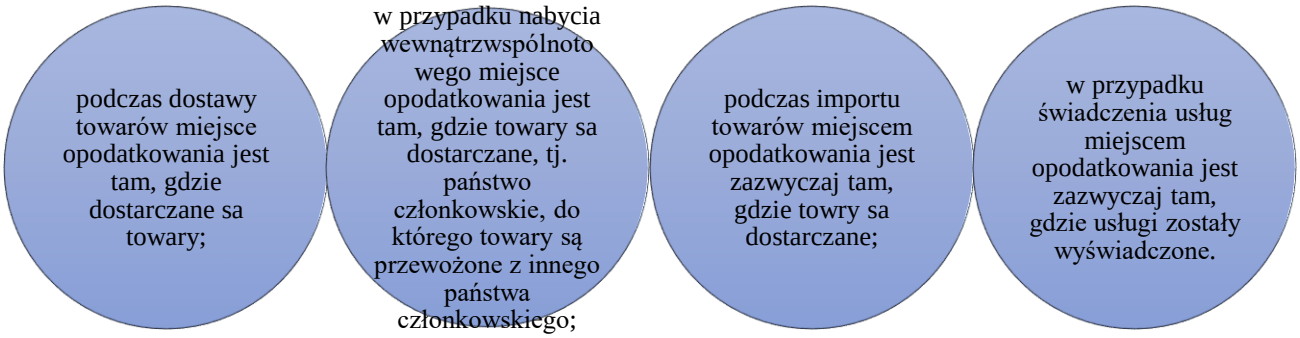
Wielkość dochodów nieopodatkowanych (NPD). Od dnia 1 stycznia 2022 r. będą stosowane dwa wzory NPD oraz zostaną zmienione wartości NPD.

Tabela 15 Wielkość dochodów nieopodatkowanych i podatek dochodowy od osób fizycznych w Litwie w 2021-2022 r.

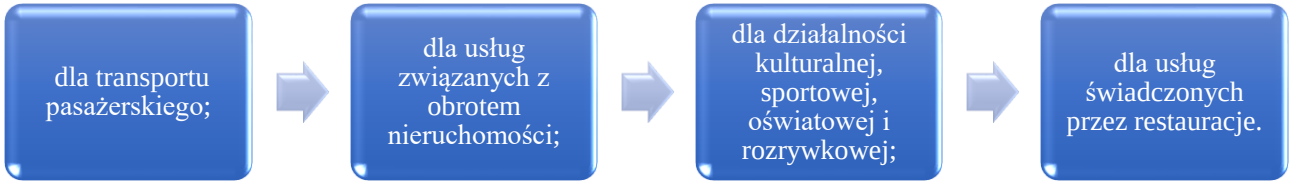
	2021		2022		
Miesięczne wynagrodzenie brutto, EUR	NPD	PDOF	NPD	PGOF	Wzrost wynagrodzenia netto ze względu na zmianę NPD, EUR
730	384,16	69,17	460,00	54,00	15,17
1500	245,56	250,89	259,80	248,04	2,85
2000	155,56	368,89	155,56	368,89	0

Źródło: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.ED68997709F5/asr

Stawka podatku od towarów i usług (VAT) – 21 proc. podatkiem VAT objęte są dostawy towarów i usług w UE, nabycie wewnątrzwspólnotowe (towary dostarcza i wysyła lub transportuje firma z jednego państwa członkowskiego do firmy z drugiego państwa członkowskiego) i import towarów do UE z państw trzecich. Miejsce opodatkowania zależy od charaktery umowy, rodzaju dostarczanych produktów i o tego, czy umowa jest związana z transportem towarów:

To zależy nie tylko od rodzaju świadczonej usługi, ale również od typu klienta, tj. usługobiorcy. Zazwyczaj usługa podlega opodatkowaniu w miejscu siedziby nabywcy, jeżeli nabywcą jest firma, lub w miejscu siedziby dostawcy, jeżeli nabywcą jest osoba prywatna. W celu zagwarantowania, aby usługa była opodatkowana w tym miejscu, gdzie w rzeczywistości korzysta się z w/w usługi, jest kilka wyjątków od w/w zasad ogólnych, np.:

VAT może być płacony za nabycie wewnątrzwspólnotowe towarów, gdy dostawa towarów w odpowiednim państwie członkowskim została zakończona. W przypadku importu z UE VAT płaci się wtedy, gdy następuje wwóz towarów do państwa członkowskiego.

Tabela 16. Podstawowe zmiany w podatkach od dnia 1 stycznia 2022 r.

Wielkość dochodów nieopodatkowanych (lit. NPD)

- Od dn. 1 stycznia 2022 r. maksymalna NPD mająca zastosowanie wzrasta z 400 do 600 euro. Większa NPD będzie miała zastosowanie wobec osób, które otrzymują do 1 średniego wynagrodzenia (1 678 euro) miesięcznie. W stosunku do osób, których zarobki sa większe stosowana NPD pozostanie bez zmian, tj. ich NPD bedzie obliczana w sposób przyjęty w 2021 r.

Miinimalne miesięczne wynagrodzenie (lit. MMA)

- MMA – 730 euro, minimalne wynagrodzenie godzinowe (MVA) – 4,47 euro. W 2022 r. w wyniku wrostu MMA i MVA, zmieniają sie również warości diet zagranicznych nie podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych nie podlega cała suma diety określona w zasadach odliczania kosztów wyjazdów służbowych, jeżeli miesięczne wynagrodzenie za pracę pracownika jest równe lub większe niż 1 204,50 euro (730 euro x 1,65).

Podatek dochodowy od osób fizcznych (lit. GPM)

- Od w 2022 r. otrzymanych przez mieszkańca przychodów w celu obliczenia należnego podtku dochodowego osób fizycznych odliczeniu nie będę podlegały sumy zapłacone za prace wykończeniowe i wszelkie prace remontowe budynków lub innych budowli na rzecz rezydenta Republiki Litewskiej lub jego małżonka/małżonki, z wyjątkiem kosztów termomodernizacji budynków wielomieszkaniowych, koszty usług remontowych samochodów, koszty usług opieki niepełnoletnich dzieci do lat 18 (dzieci adoptowanych, podopiecznych), dla których ustanowiono stałą opiekę w rodzinie, gdy w/w usługi opiekuńcze świadczy podatnik zarejestrowany w Republice Litewskiej lub osoba zobowiązana do zarejestrowania się jako podatnik.

Deklarowanie dochodów w naturze – samochody

- Państwowa Inspekcja Podatkowa po przeprowadzonej w 2021 r. szerokiej kontroli w celu ukrócenia praktyk w wykorzystywaniu smochodów służbowych pracowników/udziałowców firm do celów prywatnych dokonała poprawek w deklarcji rocznej GPM w wyniku czego przy składaniu deklaracji za 2022 r. i w latach późniejszych trzeba będzie deklarować świadczenia w naturze za korzystanie z samochodów należących do innych osób i wykorzystywanych w celach prywatnych.

Podatek akcyzowy

- Od 01 stycznia 2022 r. zwiększono stawki podatku akcyzowego na piwo, wino, alkohol etylowy, wyroby tytoniowe, cygara oraz cygaretki, tytoń do palenia, podgrzewania i tytoń nieprztworzony i płyn do papierosów elektronicznych.

Źródło: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l31057

Podatkiem akcyzowym objęte jest odrębnie, np.:

wino i inne napoje fermentcyjne do 8,5 procent alkoholu

- akcyza wrosła o około 19% (od 65,46 euro do 78,00 euro za hektolitr produktu)

akcyza na piwo wzrosła około 10%

- od 7,11 euro do 7,82 euro za 1 procent stężenia alkoholu w faktycznej objętości za hektolitr produktu);

akcyza na cygara i cygaretki wzrośnie około 20 proc.

- od 55 do 66 euro za kilogram

5.2. Przegląd systemu podatkowego w Polsce

W Polsce występuje piętnaście rodzajów podatku, które dzielimy na podatki bezpośrednie i (płaci podatnik do urzędu skarbowego) i podatki pośrednie (płaci się podczas zakupu towarów).

Tabela 17. Podstawowe podatki w Polsce:

PODATKI BEZPOŚREDNIE	PODATKI POŚREDNIE
Podatek dochodowy od osób fizycznych;	Podatek od towarów i usług (VAT – 23%, 8%, 5% i 0%);
Podatek od zysku;	akcyza;
Podatek od pojazdów	Podatek od gier hazardowych
Podatki od umów cywilno-prawnych;	
Podatek od stosownych usług instytucji finansowych	

Podatkiem dochodowym od osób fizycznych opodatkowane są dochody uzyskane przez w/w osoby. Jeżeli podatnik w odpowiednim roku uzyskuje dochody z kilku źródeł, to opodatkowaniu podlega suma wszystkich dochodów uzyskanych w kraju i zagranicą.

Osoba mieszkająca lub pracująca w Polsce dłużej niż 183 dni w ciągu roku powinna zapłacić podatek dochodowy od osób fizycznych. W/w osoba jest podatnikiem i jej zsumowane dochody w Polsce i zagranicą podlegają opodatkowaniu w Polsce. Osoba, która wykonuje pracę bez posiadanego miejsca zamieszkania w Polsce dokonuje odprowadzenia podatku w Polsce wyłącznie od swoich dochodów uzyskanych w Polsce. Dochody podlegają opodatkowaniu w oparciu o zasady określone w zawartych przez Polskę porozumieniach o unikaniu podwójnego podatkowania.

Tabela 18. Odliczenia od dochodów uzyskanych w 2020 r. z tytułu wynagrodzenia za pracę.

z tyyulu wynagrodzenia za pracę

- podstawowe odliczenia sięgają kwoty 3000 PLN (około 690 EUR) w ciągu roku i 250 PLN (około 57,5 Eur) miesięcznie;

z działalności gospodarczej

- z odliczeń pokrywa się wydatki, które zostały poniesione w celu osiągnięcia dochodów lub zagwarantowania źródła dochodów; nie wlicza się kosztów własnych, które w ustawie określono jako nie podlegające opodatkowaniu.

z umów zlecenia

- odliczenia stanowią 20% uzyskanych dochodów;

z praw autorskiech

- odliczenia stanowią 50% od uzyskanych dochodów, niemniej jednak koszty uzyskania przychodów nie powinny przekraczać 85 528 PLN (około 9 671 Eur);

Sposób obliczania podatku dochodowego zależy od źródła dochodów, z którego uzyskuje się dochody (patrz: tabelka):

Tabela 19. Podstawowe sposoby obliczania podatku od zysków

Metoda obliczania podatku od zysków	Opis
Progresywna stawka podatków ze zmniejszającą się sumą pomniejszającą podatek należny	Stawki podatkowe w 2020 r. - 17% i 32%
stawka podatkowa 19 proc. podatku dochodowego **z pozarolniczej** działalności gospodarczej lub z działów specjalnych produkcji rolnej	Dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej mogą być opodatkowane stawką 19 proc.
ryczałtowe opodatkowanie pozarolniczej działalności gospodarczej	ryczałtowe opodatkowanie dochodów ewidencjonowanych podatkiem dochodowym: oblicza się przy zastosowaniu konkretnej stawki podatku; karta podatkowa: sumę miesięczną ustala naczelnik właściwego urzędu skarbowego;
ryczałtowe opodatkowanie dochodów z najmu i umów najmu	Stawkę podatkową stanowi 8,5% od dochodów uzyskanych do kwoty 100 000 PLN (23 000 euro). W przypadku przekroczenia progu stosuje się stawkę podatkową 12,5%.

Obywatele państw członkowskich UE i EFTA mogą wykonywać wszelkiego rodzaju operacje finansowe, z otwarciem rachunków bankowych i uzyskiwaniem kredytów lub pożyczek w instytucjach finansowych mających swoją siedzibę w Polsce włącznie. Obywatele w/w państw swoje środki finansowe z dochodami uzyskanymi w Polsce włącznie mogą bez ograniczeń przekazywać za granicę.

6. OPIEKA SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

Każde państwo UE posiada własne ustawy o zabezpieczeniu społecznym. Obowiązki i prawa wynikające z w/w ustaw mają jednakowe zastosowanie wobec pracowników konkretnego kraju, bez różnicy, czy to sa obywatele tego pastwa, czy też osoby zagraniczne.

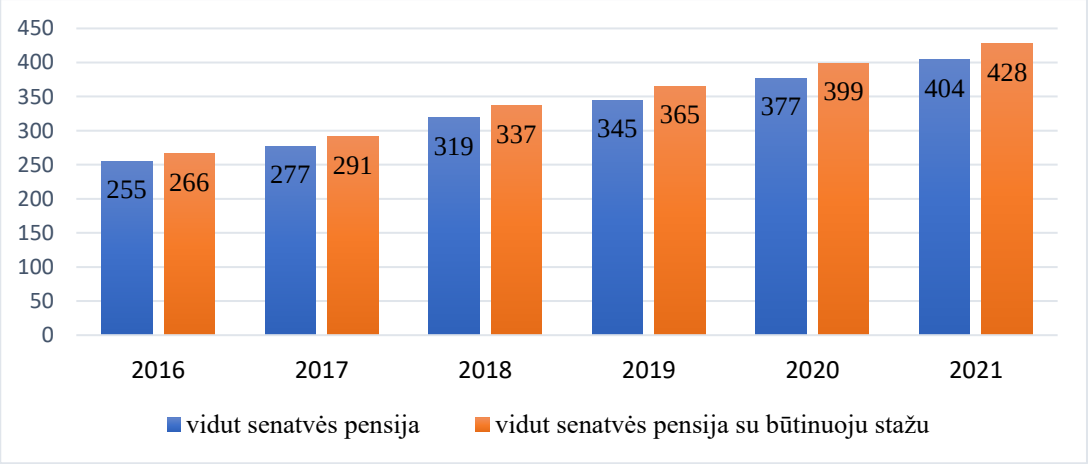
Niemniej jednak w celu zagwarantowania, aby osoby przemieszczające się z jednego państwa UE do drugiego nie utraciły posiadanych gwarancji socjalnych (np. prawa do emerytury i opieki zdrowotnej) i aby posiadały cały czas wiedzę nt. ustawodawstwa konkretnego państwa, które ma do nich zastosowanie, to do systemów krajowych implementowane są postanowienia aktów prawnych UE. W oparciu o zasady UE wobec osoby jednocześnie mogą mieć zastosowanie wyłącznie ustawy o zabezpieczeniu społecznym jednego państwa, dlatego składki na ubezpieczenie społeczne powinni oni płacić wyłącznie w tym konkretnym państwie.

Zazwyczaj stosuje się ustawodawstwo tego państwa, w którym dana osoba pracuje (jako pracownik najemny lub samodzielnie wykonujący działalność). W związku z tym składki płaci się

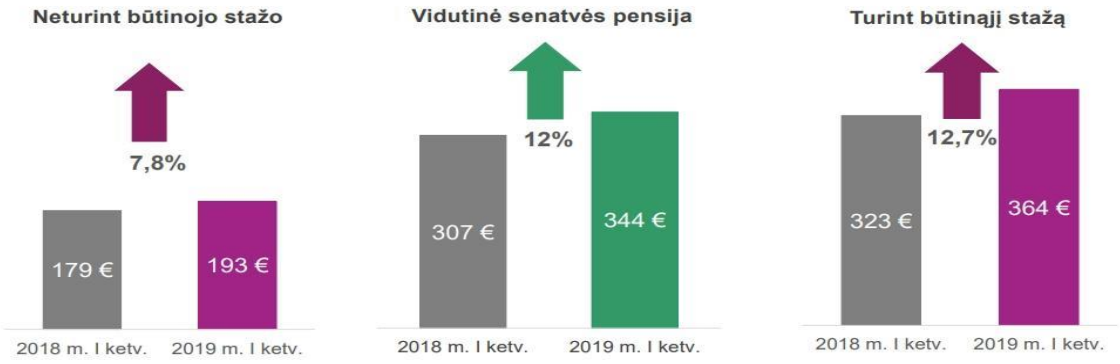
również w tym państwie. Nieważne, gdzie mieszka dana osoba (np., jeżeli dana osoba dojeżdża do pracy z drugiego państwa) czy gdzie posiada swoją siedzibę jego pracodawca.

6.1. Aspekty prawne opieki społecznego w Litwie

Emerytura każdego emeryta składa się z części ogólnej i indywidualnej. Obydwie w/w części są ważne podczas obliczania wysokości emerytury. Część ogólna emerytury w oparciu o współczynnik waloryzacji zwiększała się o 8,47 procenta. Zwiększyła się również część indywidualna, która zależy od składek na ubezpieczenie społeczne wpłaconych przez każdego człowieka w ciągu całego życia. W/w część emerytury podlega dodatkowej waloryzacji i zwiększa się o 12,71 proc. Osoby posiadające minimalny staż pracy (15 lat), lecz nie posiadające wymaganego stażu otrzymują część ogólną w pełnej wysokości, tj. 215,09 euro.

Rys. 32. Wielkość średniej emerytury w Litwie (w latach 2016-2021)
Vidut. senatvės pensija / średnia emerytura;
Vidut. senatvės pensija su būtinuoju stažu / przeciętna emerytura z wymaganym stażem pracy
Źródło: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/

Rys. 33 Wielkość średniej emerytury w Litwie (w latach 2018-2019, I kwartał)

Wpływ stażu na wielkośc emerytury. Na przykład emeryt, który przepracował całe życie za minimalne wynagrodzenie miesięczne, otrzyma odpowiednio emeryturę (to przykład, emerytura w przypadku każdej osoby jest obliczana indywidualnie):

Emerytura emeryta, który przepracował 32 lata za minimalne wynagrodzenie miesięczne	Emerytura emeryta, który przepracował 40 lata za minimalne wynagrodzenie miesięczne	Emerytura emeryta, który przepracował 42 lata za minimalne wynagrodzenie miesięczne
•Wysokość emerytury 290 EUR •Część ogólna emerytury 215 EUR •Część indywidualna emerytury 75 EUR	•Wysokość emerytury 362 EUR •Część ogólna emerytury 268 EUR •Część indywidualna emerytury 94 EUR	•Wysokość emerytury 381 EUR •Część ogólna emerytury 282 EUR •Część indywidualna emerytury 99 EUR

Tabela 20. Wysokości emerytur, rent inwalidzkich i rent z tytułu utraconej zdolności do pracy z państwowego systemu ubezpieczeń społecznych n koniec roku w euro

		Wysokości emerytur, rent inwalidzkich i rent z tytułu utraconej zdolności do pracy z państwowego systemu ubezpieczeń społecznych na koniec roku w euro				
		2016	2017	2018	2019	2020
Mężczyźni i kobiety	Emerytura z państwowego systemu zabezpieczenia emerytalnego	255,44	287,09	319,35	344,39	376,23
	Renty inwalidzkie z państwowego ubezpieczenia społecznego	221,64	248,74	262,57	275,96	299,38
	Emerytura z państwowego ubezpieczenia społecznego dla osób pracujących	310,01	355,82	381,24	407,11	442,3

W stosunku do osoby, która przeszła na emeryturę w 2021 roku stosuje się wymóg 32 przepracowanych lat.

Pełnoletnie osoby pracujące, w wieku młodszym niż 40 lat, co trzy lata automatycznie są rejestrowane w kapitałowych systemach emerytalnych.

Wielkości składek w kapitałowych systemach emerytalnych można wybierać. W przypadku wyboru składek maksymalnych wielkość składki oblicza się na podstawie dochodów uczestnika kapitałowego systemu emerytalnego, od których obliczane są składki na ubezpieczenie społeczne i stanowią one 3 proc. Państwo dokłada 1,5 proc od średniego krajowego wynagrodzenia za pracę.

W przypadku etapowego gromadzenia środków na emeryturę w 2022 r. w/w wielkość składki stanowić będzie 2,7 proc., natomiast w 2023 r. i w latach późniejszych – 3 proc. Państwo dokłada odpowiednio 1,2 i 1,5 proc. od średniego krajowego wynagrodzenia za pracę. Na życzenie osoby już w 2022 r. może być przelewana składka od dochodów uczestnika systemu w wysokości 3 proc. i część finansowana przez państwo w wysokości 1,5 proc.

Jeżeli osoba traci pracę i źródło dochodów, to składek na kapitałowe systemy emerytalne nie odprowadza się.

Tabela 21. Wiek emerytalny mężczyzn i kobiet w Litwie (w latach 2018-2026)

Lata	Mężczyźni	Kobiety
2018	63 lata i 8 mies.	62 lata i 4 mies.
2019	63 lata i 10 mies.	62 lata i 8 mies.
2020	64 lata	63 lata
2021	64 lata i 2 mies.	63 lata i 4 mies.
2022	64 lata i 4 mies.	63 lata i 8 mies.
2023	64 lata i 6 mies.	64 lata
2024	64 lata i 8 mies.	64 lata i 4 mies.
2025	64 lata i 10 mies.	64 lata i 8 mies.
2026	65 lat	65 lat

6.2. Aspekty prawne zabezpieczenia socjalnego w Polsce

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Polsce to główna instytucja, która wprowadza w życie postanowienia wynikające z aktów prawnych o zabezpieczeniu społecznym. Jest on odpowiedzialny za pobieranie składek na ubezpieczenie społeczne i wypłatę świadczeń (z emeryturami, rentami inwalidzkimi lub świadczeniami chorobowymi włącznie).

ZUS zarządza Funduszem Ubezpieczeń Społecznych, który jest specjalnym funduszem państwowym założonym w celu finansowania świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

W oparciu o postanowienia obowiązującego w Polsce ustawodawstwa system zabezpieczenia społecznego jest oparty na jednakowym podejściu do wszystkich ubezpieczonych, bez względu na ich narodowość, płeć, pochodzenie etniczne, stan rodzinny. Jednolita zasada jednakowego podejścia to: warunki, na podstawie których osoby mogą być objęte systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązek obliczania i zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne, obliczanie wielkości świadczeń, termin wypłaty świadczeń i zachowane prawo do zasiłków.

Rzeczy, które są ważne ze względu na ochronę ubezpieczeniową:

- to, że umowa o prace lub inna umowa została zawarta z pracodawcą w Polsce (podmiotem),
- firma lub jej oddział działa w Polsce,
- pracodawcą jest obywatel państwa członkowskiego UE lub EFTA.

Publiczny system ubezpieczenia społecznego w Polsce składa się z: ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczenia rentowego, ubezpieczenia chorobowego i ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków.

Możliwości gromadzenia emerytur i stażu pracy w sąsiadującym państwie. W Polsce istnieją rodzaje ubezpieczenia obowiązkowego i nieobowiązkowego.

Rys. 34 Obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne i rentowe w Polsce

Składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe są jednakowe dla wszystkich osób ubezpieczonych i suma stanowi do:

− 19,52 proc. podstawy obliczania składki –składek ubezpieczenia emerytalnego (płaci płatnik składek i ubezpieczony w równych częściach – po 9,76 proc.);

− 8 proc. podstawy obliczania składek – składek na ubezpieczenie rentowe (płatnik składek płaci 6,5 proc., natomiast ubezpieczony – 1,5 proc.);

− 2,45 proc. podstawy obliczania składek – składek na ubezpieczenie chorobowe (całą sumę płaci osoba ubezpieczona).

Informacje:	https://www.gov.pl/web/rodzina Miniserstwo Rodziny i Polityki Społecznej
	http://www.zus.pl/ (Zakład Ubezpieczeń Społecznych)
	https://www.zus.pl/baza-wiedzy/o-platformie-uslug-elektronicznych-pue-/
	o-platformie-uslug-elektronicznych-pue-/informacje-dotyczace-pue ZUS
	Platforma Usług Elektronicznych

Tabela 22. System filarów emerytalnych w Polsce

System filarów emerytalnych	Opis
Filar pierwszy, tj. system płatności bieżących	Administratorem jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), który prowadzi indywidualną ewidencje ubezpieczonych;
Filar drugi dzieli się na otwarte fundusze emerytalne i prowadzone subkonta	Subkonto jest utworzone w ramach konta ubezpieczeniowego prowadzonego przez ZUS. Środki znajdujące się na subkoncie są waloryzowane na podstawie współczynnika średniego wzrostu ekonomicznego z ostatniego okresu 5 lat. Oprócz tego, od daty, gdy mija 10 lat, do momentu osiągnięcia przez daną osobę wieku emerytalnego na podkoncie księgowane są środki.
Filar trzeci administrują instytucje prywatne.	Uczestnictwo jest dobrowolne. Jego celem jest zagwarantowanie większych świadczeń emerytalnych w zamian za dodatkowe płatności składek. Niniejszy filar obejmuje: a) pracowniczy program emerytalny (PPE),

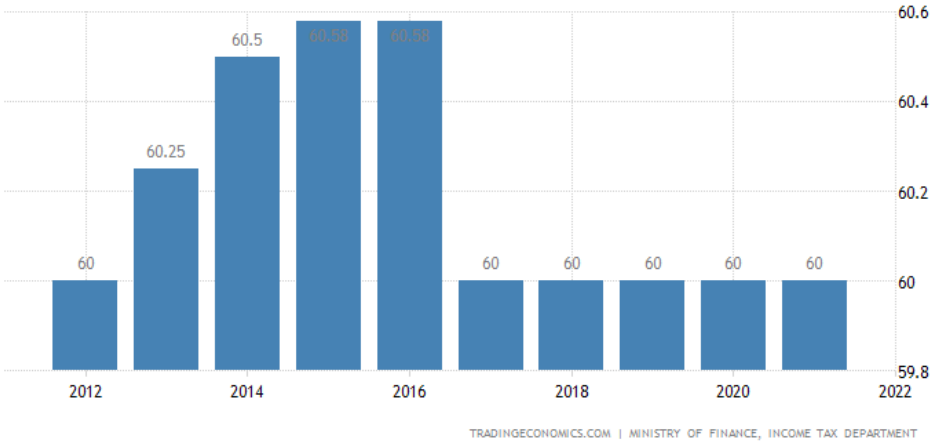
	b) indywidualne konto emerytalne (IKE), c) indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE), d) pracowniczy plan kapitałowy (PPK)

Źródło: http://www.zus.pl/

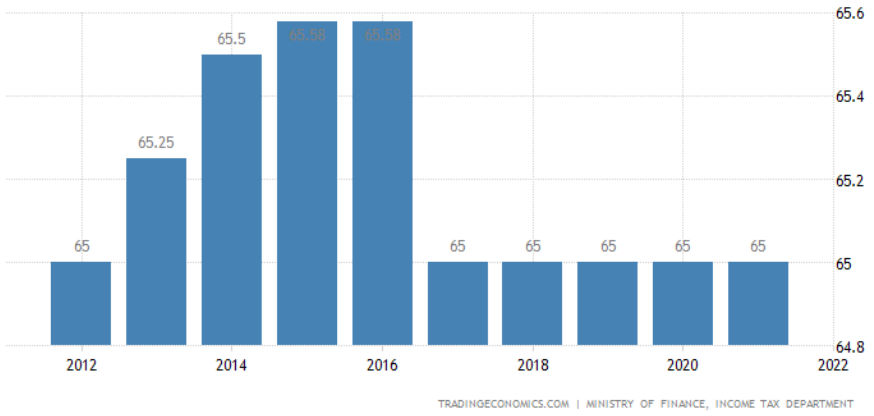
Wielkość emerytur w Polsce w większości zależy od przepracowanych lat (stażu pracy), dlatego państwo zachęca emerytów do podejmowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego. Rekordową emeryturę w wysokości 6400 euro uzyskuje mężczyzna posiadający 59-letni staż pracy. Średnia emerytura „do ręki" w Polsce obecnie wynosi około 440 euro, natomiast emerytura minimalna wynosi 240 euro. W/w kwotę spośród 6 mln seniorów otrzymuje 210 tys., natomiast 315 tys. osób jeszcze mniej.

Emerytura nie może być większa niż wielkość bazowa i nie może być mniejsza niż wielkość emerytury minimalnej.

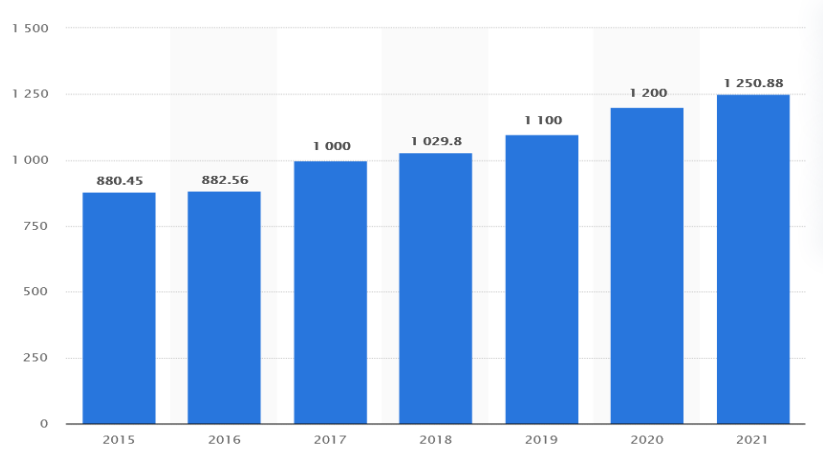
Od dn. 1 października 2017 r. wiek emerytalny w Polsce dla kobiet stanowi 60 lat i 65 lat dla mężczyzn.

Rys. 35 Wiek emerytalny kobiet w Polsce (2012-2022)

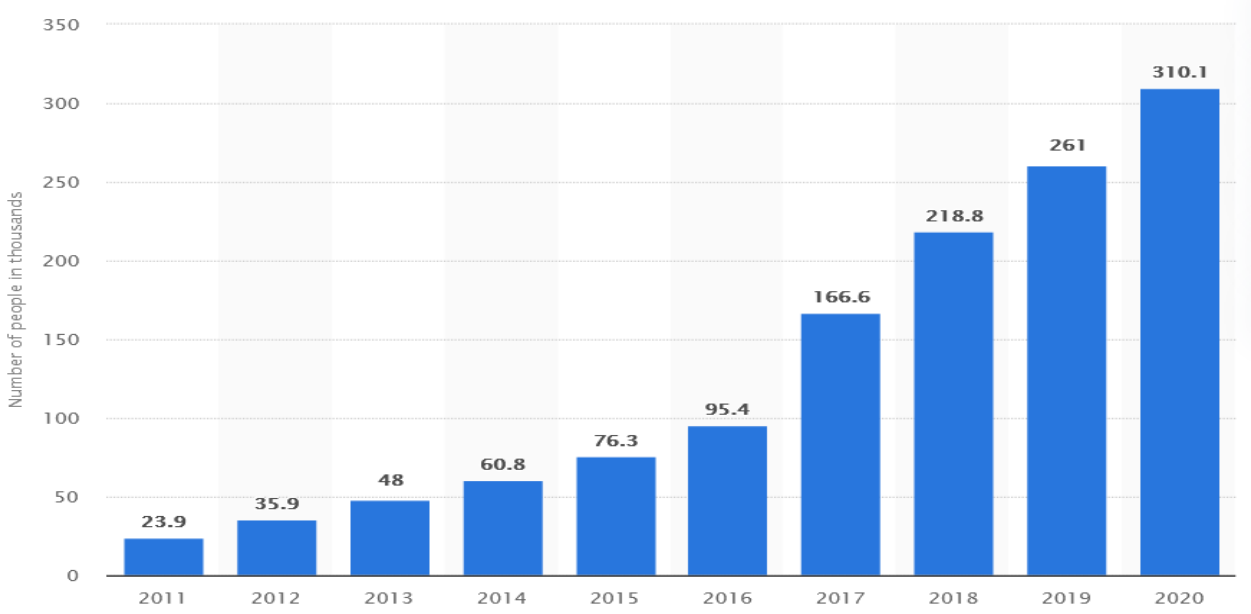
Rys. 36 Wiek emerytalny mężczyzn w Polsce (2012-2022)

Rys. 37 Wielkość najmniejszych emerytur w Polsce w latach 2015-2021

Źródło: https://tradingeconomics.com/poland/retirement-age-men

Wielkość najmniejszej emerytury w Polsce wzrosła ponad 42 procent i w 2021 roku osiągnęła prawie 1251 złotych.

Rys. 38 Liczba osób w Polsce otrzymujących emeryturę mniejszą od minimalnej w proc. (2011- 2020)

Numer alarmowy **112** – to jednolity europejski numer alarmowy przeznaczony do zawiadamiania o naruszeniu aktów prawnych, nagłym zagrożeniu dla życia, zdrowia, bezpieczeństwa, środowiska lub mienia i do wezwania służb ratunkowych: policji, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego lub inspekcji środowiska.

Numer 112 działa nieprzerwanie – 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu. Kontakt z w/w numerem jest bezpłatny. Na takiej samej zasadzie numer 112 działa we wszystkich państwach Unii Europejskiej, ponieważ został udostępniony w celu wdrożenia aktów prawnych Unii Europejskiej regulujących wprowadzenie jednolitego alarmowego telefonicznego numeru europejskiego 112 w państwach członkowskich.

7. MOŻLIWOŚCI KOMUNIKACYJNE

Litwa i Polska znajduje się w Europie Centralnej, dlatego system transportowy w/w krajów jest bardzo ważny w ich systemach ekonomicznych. Sieć dróg szybkiego ruchu gwarantuje połączenia wewnątrz kraju i z państwami zagranicznymi we wszystkich kierunkach.

Litewski i polski system transportowy składa się z transportu lądowego, kolejowego i lotniczego.

Tabela 23. Drogi w Litwie i w Polsce

Drogi w Litwie	Drogi w Polsce
Ogólna długość dróg o znaczeniu europejskim (kategoria E) w Litwie wynosi 1 639 km. Terytorium Litwy przecina sześć magistrali o znaczeniu europejskim. Ogólna długość dróg krajowych w Litwie wynosi 21 237,6 km, z których większą część (14 559,24 km) stanowią drogi powiatowe (drogi szybkiego ruchu – 1 750,71 km, drogi krajowe – 4 927,68 km).	System dróg w transporcie lądowym w Polsce stanowi 412 264 km, z których 131 863 km nie posiada nawierzchni (2011 m.). Drogi krajowe stanowią 18 801 km. W/w drogi są znakowane czerwonymi znacznikami. Według znaczenia drugą grupę stanowią drogi powiatowe oznakowywane kolorem żółtym. Ich sieć stanowi 28 476 km. Na podstawie danych z 2012 r. autostrady w kraju stanowiły długość 1 330 km, natomiast drogi szybkiego ruchu – 1 144 km.

Długość drogi międzynarodowej „VIA CARPATIA“ w Polsce wynosi około 715 km. Podstawowy przebieg w/w korytarza jest w ciągu drogi szybkiego ruchu S19, która biegnie wzdłuż granicy wschodniej. Droga na północy poprzez drogę szybkiego ruchu S16 łączy się z inną drogą szybkiego ruchu S61, która na w/w odcinku stanowi cześć trasy międzynarodowej „VIA BALTICA“.

Trasa „VIA BALTICA“ łącząca kraje nadbałtyckie jest częścią drogi międzynarodowej E67. W Polsce jest to droga szybkiego ruchu S8 od Warszawy do Ostrowi Mazowieckiej i S61 do Przejścia Granicznego w Budzisku (odcinek 320 km w Polsce). W Litwie jej przebieg oznaczony jest jako droga europejska E67, która biegnie od granicy z Polską w Budzisku przez Mariampol, Kowno

i Poniewież do granicy z Łotwą w Rejonie Pasvalys. Długość odcinka trasy VIA BALTICA w Litwie wynosi 268 km. W latach 2021-2024 zostaną przebudowane 4 odcinki tej drogi, łącznie 40,23 km.

Rys. 39 Trasa VIA BALTICA w Litwie

Rys. 40 Informacje o odcinku trasy „VIA BALTICA“ Marijampole-Budzisko

Długość VIA BALTICA w Polsce na odcinku od skrzyżowania ul. Powązkowskiej w Warszawie z trasą szybkiego ruchu S8 do obwodnicy w Ostrowi Mazowieckiej wynosi prawie 105 km.

Trasa linii kolejowej „RAIL BALTICA“ stanowi część transeuropejskiego korytarza kolejowego, który połączy Niemcy, Polskę, Litwę, Łotwę, Estonię i w późniejszym czasie Finlandię. Dzięki modernizacji ta trasa będzie spełniała standardy ogólne linii kolejowych obowiązujące w państwach UE.

Pociągami można podróżować do / z Białegostoku przez Suwałki i Mariampol do / z Kaunas (Kowna). Więcej: https://bilietas.ltglink.lt , https://rail.cc/search-train-route , https://www.intercity.pl/en/ .

Pomiędzy Mariampolem i Suwałkami komunikacja jest możliwa za pomocą międzynarodowych linii autobusowych ECOLINES (www.ecolines.net).

W Mariampolu autobusy zatrzymują się na Dworcu Autobusowym w Mariampolu
ul. Stoties g. 2B, Marijampole
Tel. +370 343 56567
marijampole@ecolines.lt

W Suwałkach autobusy zatrzymują się na Dworcu Autobusowym w Suwałkach
(pl. Dworzec PKS)
ul. Utrata 1, Suwałki
Tel. +48 22 6103366

Połączenia autobusowe do Suwałk/z Suwałk są również możliwe w przypadku podróży z/do Kowna oraz Wilna i przy korzystaniu z usług transportowych linii autobusów międzynarodowych LUXEXPRESS (tel. +48 222095059, www.luxexpress.eu). Autobusy zatrzymują się na Dworcu Autobusowym w Suwałkach.

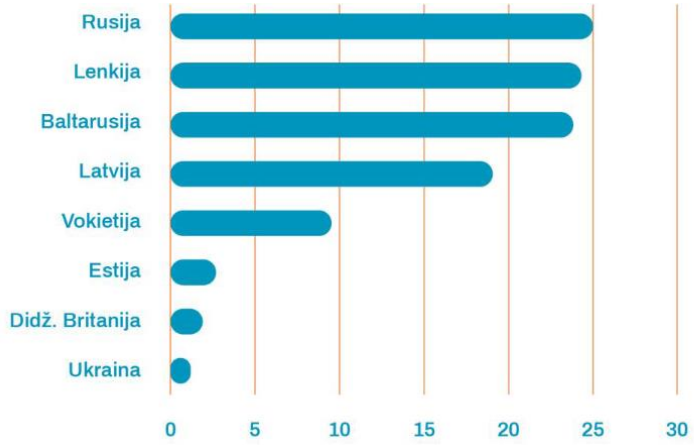
8. MOŻLIWOŚCI ZAKWATEROWANIA

8.1. Krótkoterminowe i długoterminowe możliwości noclegowe w regionie przygranicznym po stronie litewskiej (w Okręgu Mariampol)

W 2020 r. w kraju działały 3 352 obiekty noclegowe. Liczba obiektów noclegowych w porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się o 10,7 proc. Największy spadek liczby obiektów noclegowych zauważalny jest w Okręgu Wileńskim (z 905 do 705 obiektów).

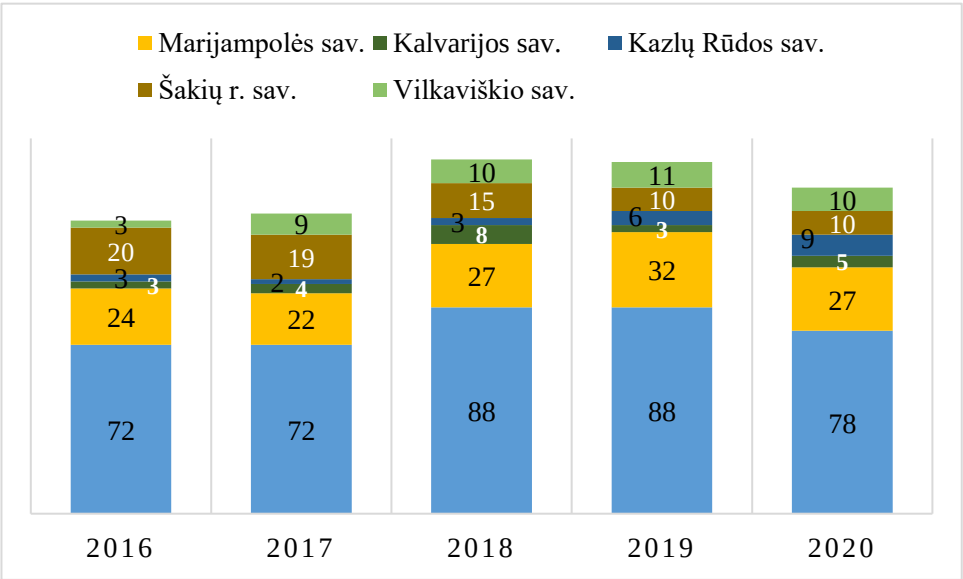
W 2020 r. obiekty noclegowe przyjęły 2,1 mln. turystów, tj. o 47,3 proc. mniej niż w 2019 r. W 2020 r. największy spadek liczby turystów wystąpił w obiektach noclegowych Okręgu Vilnius (67,1 proc.), Kaunas (46 proc.), Panevėžys (42 proc.) i Alytus (40,1 proc.).

W 2020 r. liczba miejsc w obiektach noclegowych w kraju stanowiła 4,9 mln., tj. o 44,9 proc. mniej niż w 2019 r. Jeden gość w obiektach noclegowych średnio spędził 2,3 doby koclegowej. Njwiększa średnia liczba doby noclegowej przypadająca na jednego turystę była w Okręgach Klaipėda i Marijampole – 2,7 doby noclegowej, natomiast najmniejsza w Okręgu Tauragė – 1,4 doby noclegowej.

Rys. 41 Liczba zakwaterowanych gości w Okręgu Alytus w 2019 r. (w tys. przyjezdnych)
Źródło: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=7261b57c-133f-4f8e-b0d4-514e9027d93f#/

W 2020 r. w obiektach noclegowych dużych miast (Wilno, Kowno, Kłajpeda, Szawle i Poniewież) zakwaterowanie znalazło 726,5 tys., tj. 34,2 proc. wszystkich przybyłych do krajowych obiektów noclegowych turystów, w tym obcokrajowcy stanowili 379,1 tys., tj. 74,1 proc. wszystkich zatrzymujących się obcokrajowców. W porównaniu z 2019 r. największy spadek liczby gości zauważono w Wilnie (70,2 proc.), Poniewieżu (62,7 proc.) i Kownie (59,5 proc.), najmniejszy w Kłajpedzie (48,9 proc.) i Szawlach (31,7 proc.).

Rys. 42 Liczba turystów w obiektach noclegowych w Okręgu Mariampol w latach 2016-2020 (osoby)
Źródło: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=7261b57c-133f-4f8e-b0d4-514e9027d93f#/

W Litwie nocleg można wybrać następujące opcje noclegu: w pokojach hotelowych, w odrestaurowanych dworach, na polach kempingowych w malowniczych miejscach lub w gospodarstwach agroturystycznych. Hotele w Litwie klasyfikowane są w oparciu o europejski system klasyfikacyjny „Hotelstars Union".

W sprawie usług noclegowych i rezerwacji można korzystać z następujących platform:

Więcej informacji dla przyjeżdżających nt. zakwaterowania: **https://www.info.lt/rubrika/Vie%C5%A1bu%C4%8Diaiapgyvendinimas/100209681/Marijampol%C4%97**

Informacje o noclegach, wyżywieniu oraz innych usługach dla turystów, jak również osób przyjeżdżających w celu pobierania nauki lub do pracy udostępniają (w godzinach pracy) centra informacji turystycznej i biznesowej.

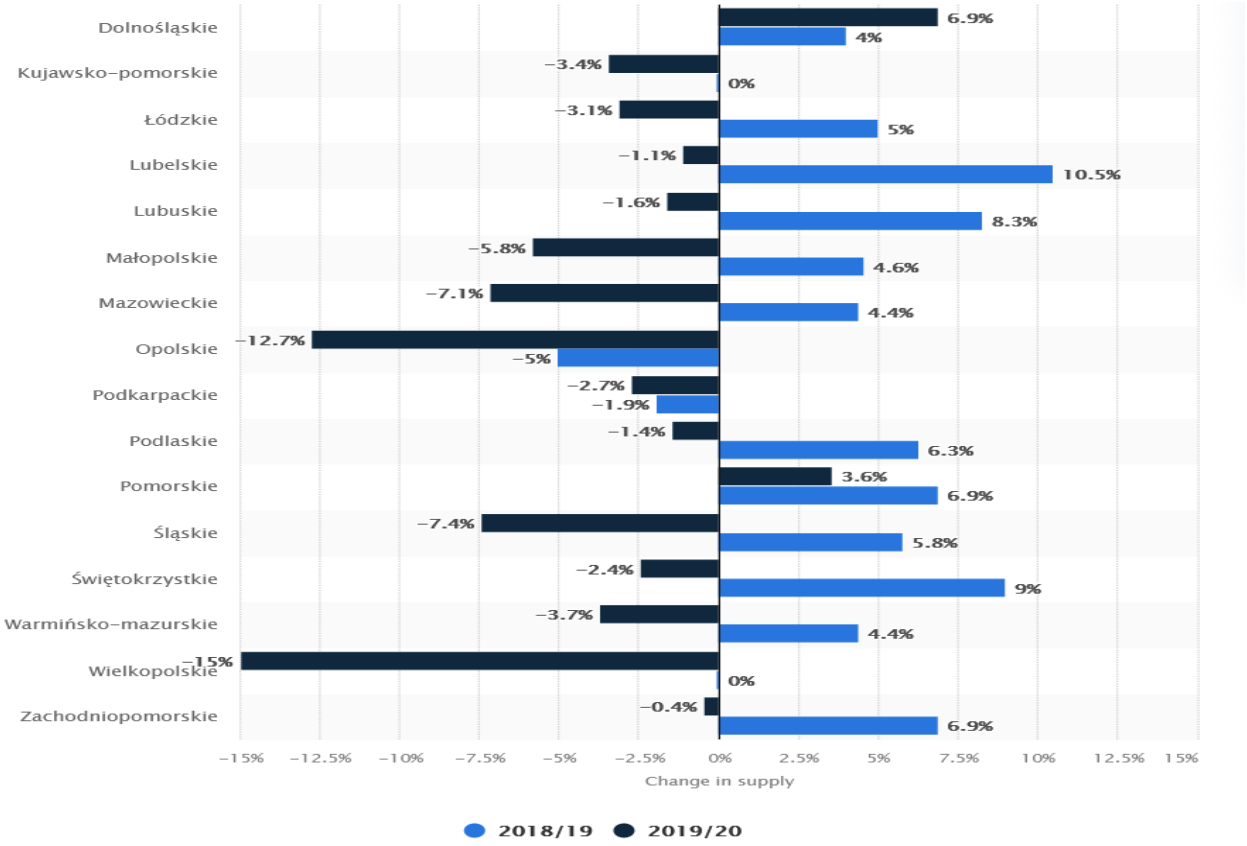
8.2. Krótkoterminowe i długoterminowe możliwości noclegowe w regionie przygranicznym po stronie polskiej (Suwalszczyzna)

W pierwszym półroczu 2021 roku w obiektach noclegowych zakwaterowano 5,3 mln turystów i udzielono im 14,9 mln noclegów. W porównaniu z 2020 rokiem w tym samym okresie to stanowiło odpowiednio 27,8 proc. i 23,4 proc. mniej. W porównaniu z pierwszym półroczem 2020 roku obłożenie obiektów noclegowych również się zmniejszyło z 23,8 proc. do 19,9 proc.

W pierwszym półroczu 2021 roku w Polsce w działalności obiektów noclegowych wciąż obowiązywały ograniczenia wprowadzone w połowie marca 2020 roku w związku z pandemią COVID-19. Zakres w/w ograniczeń podlegał zmianom w zależności od istniejącej sytuacji epidemiologicznej.

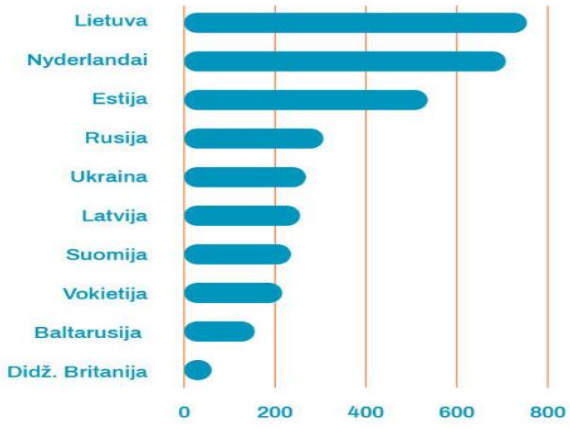
Na koniec lipca 2021 r. w Polsce działały 9942 obiekty zakwaterowania turystycznego, tj. o 3,4 proc. (349 obiektów zakwaterowania) mniej niż przed rokiem. W strukturze obiektów noclegowych w lipcu największą część stanowiły hotele (2521), następnie – pokoje gościnne (2007),

inne hotele (957) i centra wypoczynkowe (947). Najwięcej obiektów zakwaterowania było w województwie zachodniopomorskim (1465), pomorskim (1390), małopolskim (1359) i dolnośląskim (945). W tych województwach była skoncentrowana połowa wszystkich obiektów noclegowych w Polsce.

Rys. 43 Oferta noclegowa dla turystów w Polsce w latach 2018 – 2019 (w proc.)

W pierwszym półroczu 2020 r. najbardziej zmniejszyła się oferta zakwaterowania w hotelach województwa wielkopolskiego. Oferta zakwaterowania w w/w regionie w porównaniu z pierwszym półroczem 2019 r. zmniejszyła się o 15 procent. W 2020 r. tylko w województwie dolnośląskim i pomorskim zauważono wzrost liczby ofert noclegowych.

Rys. 44 Liczba zakwaterowanych gości w powiecie suwalskim i sejneńskim w 2019 r. (w tys. podróżnych)

Turysta po przybyciu do Suwałk lub innego regionu w celach turystycznych lub w poszukiwaniu pracy może wybrać opcję noclegu w hotelach, gospodarstwach agroturystycznych, na kempingach, w domach studenckich, apartamentach i innych. Jest również możliwość wynajęcia mieszkania lub domu. Więcej informacji o bazie noclegowej dla przyjeżdżających: https://meteor-turystyka.pl/noclegi,suwalki,0.html

Informacje o noclegach, wyżywieniu oraz innych usługach dla turystów, jak również osób przyjeżdżających w celu pobierania nauki lub do pracy udostępniają (w godzinach pracy) centra informacji turystycznej oraz krajowe, regionalne i powiatowe organizacje turystyczne.
W/w organizacje zostały utworzone jako jednostki organizacyjne Polskiej Organizacji Turystycznej. Ich założyciele to instytucje władzy państwowej działające na odpowiednim obszarze oraz firmy działające w branży turystyczne, osoby prywatne.

8.3. Działalność centrów informacji turystycznej w Litwie i w Polsce

Branża turystyczna i informacja turystyczna to dwie nierozerwalne rzeczy. Uzupełniają się one wzajemnie, bez informacji biznes nie mógłby istnieć, ponieważ dzięki niej społeczeństwo dowiaduje się o nowych firmach i możliwościach uzyskania informacji.

Turystyka – to wizerunek otwartego kraju, rozwój sfery usług, lepsze wykorzystywanie infrastruktury państwa, powiększanie efektywności pracy, tworzenie nowych miejsc pracy, usprawnianie podziału działań w regionie, aktywny obieg waluty obcej, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw i wzmacnianie powiązań z innymi sektorami gospodarki. Jednym z najważniejszych faktów, który ma wpływ na rozwój turystyki jest stwierdzenie, że turystykę stworzono dla człowieka, a nie człowieka dla turystyki. Należy zdawać sobie z tego sprawę, aby dokonać oceny potrzeb, motywacji i zachowań człowieka jako turysty. Turystyka ma również wpływ na poprawę warunków życia człowieka, kształtowanie potrzeb społeczeństwa, zmianę postaw wobec wartości kulturowych oraz ochrony środowiska.

Informacja w tej sferze jest bardzo istotna, powinna być skierowana do konkretnego użytkownika, w odpowiednim momencie i we właściwej formie. Tylko w taki sposób użytkownik zostanie wyczerpująco poinformowany, a przedsiębiorca zaspokojony. Rozwój usług turystycznych zależy od jakości i przepływu informacji pomiędzy dostawcą a konsumentem usług. Informacja powinna być rzetelna i otrzymana w odpowiednim czasie, zwłaszcza obecnie, gdy ceny i oferty zmieniają się w zawrotnym tempie. Mając na uwadze fakt, że informacja powinna być jakościowa i nieustannie odnawiana, ważne jest dokonanie wyboru właściwych punktów przekazu informacji.

Jako ważne jednostki przekazu informacji warto wymienić Centra Informacji Turystycznej (CIT) oraz Centra Informacji Turystycznej i Bznesowej (CITB). Centrum Informacji Turystycznej (CIT) / Tourism Information center (TIC) – placówka, która świadczy usługi w zakresie informacji turystycznej, realizując zapytania w miejscu docelowym i świadcząc inne dodatkowe usługi. Wszelka informacja świadczona przez CIT i CITB na Litwie jest świadczona bezpłatnie. Placówki te, pełniąc swoje funkcje, przekazują informację na temat przedsiębiorstw świadczących usługi turystyczne, w ten sposób promując ich działalność. Współpraca z Centrum Informacji Turystycznej to jeden z najlepszych sposobów reklamy. Dzięki CIT biznes turystyczny staje się bardziej rozpoznawalny nie tylko na Litwie, ale również poza granicami kraju.

W Litwie CIT działają w większości miast litewskich (54 CIT). W regionach Mariampol i Alytus, CIT znajdują się we wszystkich samorządach, z wyjątkiem Kalvarija i Varėna. W Kalvarija informację turystyczną (IT) można uzyskać wyłącznie w Muzeum Ziemi Kalwarii (*lit.* Kalvarijos krašto muziejus) lub na stronie internetowej samorządu. W Varėna – w Centrum Oświaty, na stronie internetowej samorządu i Centrum Oświaty.

CIT udzielają najbardziej szczegółowych informacji. Na Litwie działa również i rozwojem oraz rozpowszechnianiem turystyki na szczeblu krajowym troszczy się – Zakład Publiczny „Podróżuj po Litwie" (*lit.* „Keliauk Lietuvoje"). Na szczeblu regionalnym działają Centra Obsługi Zwiedzających utworzone przy Parkach Narodowych (PN) i odpowiednio mniejsze COZ utworzone przy Parkach Krajobrazowych (PK), w naszym regionie jest to COZ przy Dzukijskim PN, COZ przy PK w Vištytis itp. Ich założycielami i organami prowadzącymi są instytucje władzy państwowej.

COZ w większości przypadków nie posiadają własnych stron internetowych niezbędnych do rozpowszechniania informacji o usługach turystycznych. Takich informacji pracownicy COZ udzielają za pośrednictwem telefonu i poczty elektronicznej, najczęściej tylko w języku litewskim.

Biorąc pod uwagę wyniki ankiety przeprowadzonej przez CIT dotyczącej powodów napływu turystów polskich w Litwę, można wyszczególnić główny powód – łatwość dojazdu.

Element	W ogóle nie zmotywował	Nie zmo-tywował	Niezbyt	Zmotywo wał	Bardzo zmotywował
Łatwy przyjazd	2	5	22	67	5
Testowanie litewskich potraw i napojów	1	8	28	55	7
Litwę polecali przyjaciele i rodzina	4	10	22	58	7
Poznawanie kultury litewskiej	2	10	30	54	5
Chęć doświadczania rzeczy widzianych w mediach społecznościowych	4	12	23	54	6
Eksploracja litewskiej przyrody	1	13	36	45	4
Bardzo specyficzne zainteresowania (np. obserwowanie ptaków)	5	17	23	51	4
Testowanie specjalnego produktu turystycznego	4	23	27	39	7
Chęć powrotu i lepszego poznania kraju	3	16	44	29	8
Rabat / oferta specjalna	9	24	38	28	2
Ktoś inny wybrał kraj	5	36	32	22	5
Wydarzenie specjalne (np. festiwal filmowy)	5	36	34	21	5

Rys. 45 Powody przybycia turystów polskich w Litwę

Źródło: https://www.lithuania.travel/uploads/ataskaitos/2021/Lenkijos-turist%C5%B3-tyrimo-ataskaita.pdf

Analiza przeprowadzonej przez CIT ankiety pokazała, że w Litwę z Polski najczęściej przybywają kobiety (w przedziale wiekowym 55-59) z grupą turystyczną.

Rys. 46 Przeciętny polski turysta w Litwie w 2021 roku

Źródło: https://www.lithuania.travel/uploads/ataskaitos/2021/Lenkijos-turist%C5%B3-tyrimo-ataskaita.pdf

Organizacją turystyki w Polsce zajmuje się Polska Organizacja Turystyczna (POT). Jej zagraniczne biura, czyli Zagraniczne Ośrodki Polskiej Organizacji Turystycznej (ZOPOT) utworzono w krajach, które mają duże znaczenie i potencjał dla rozwoju turystyki przyjazdowej do Polski. Polska Organizacja Turystyczna skupia wokół siebie 14 centrów, w tym 11 z nich znajduje się w Europie i po jednym – w USA (New York), Japonii (Tokio), Chinach (Pekin).

Biura zagraniczne POT tworzy się po to, aby w zakresie swojej działalności zrealizować ustawowo określone zadania POT. Niemniej jednak, ich obecność na danym rynku ułatwia zebranie informacji na temat wyjazdu z konkretnego państwa, a także analizę danych otrzymanych z różnych krajów, pozwala na nawiązanie bezpośrednich i stałych kontaktów z mediami i przedstawicielami branży turystycznej. Służą również turystom planującym podróż do Polski.

Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna (PROT) z siedzibą w stolicy województwa - w Białymstoku. Członkami stowarzyszenia PROT są Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, samorządy większych miast, starostw powiatowych i gmin, powiatowe organizacje turystyczne (OT), prywatne firmy i instytucje z branży turystycznej.

Na niższym szczeblu działają zwykle terytorialne / regionalne organizacje turystyczne. W przypadku naszego pogranicza są to Augustowska Organizacja Turystyczna (AOT) i Suwalska Organizacja Turystyczna (SOT). W powiecie sejneńskim w chwili obecnej „nie widać" odrębnej powiatowej organizacji turystycznej, instytucje promujące działalność turystyczną tegoż powiatu nie są członkami SOT, chociaż SOT zgodnie z tradycją popularyzuje turystykę nie tylko w powiecie suwalskim, ale też w sejneńskim.

Członkami powiatowych organizacji turystycznych są prywatne firmy z branży turystycznej, przewodnicy turystyczni prowadzący działalność gospodarczą i inne osoby związane z turystyką.

Informacji turystycznej udzielają biura (samorządy) niniejszych OT. W Suwałkach i w innych większych miastach działają CIT utworzone i prowadzone przez samorządy tych miast. CIT działają również w strukturach organizacyjnych Parków Narodowych (PN), np. CIT Wigierskiego Parku Narodowego w Krzywem, w powiecie suwalskim.

W mniejszych miejscowościach, najczęściej przy samorządach lokalnych lub centrach kultury, ale też przy administracji parków krajobrazowych działają Punkty Informacji Turystycznej (PIT).

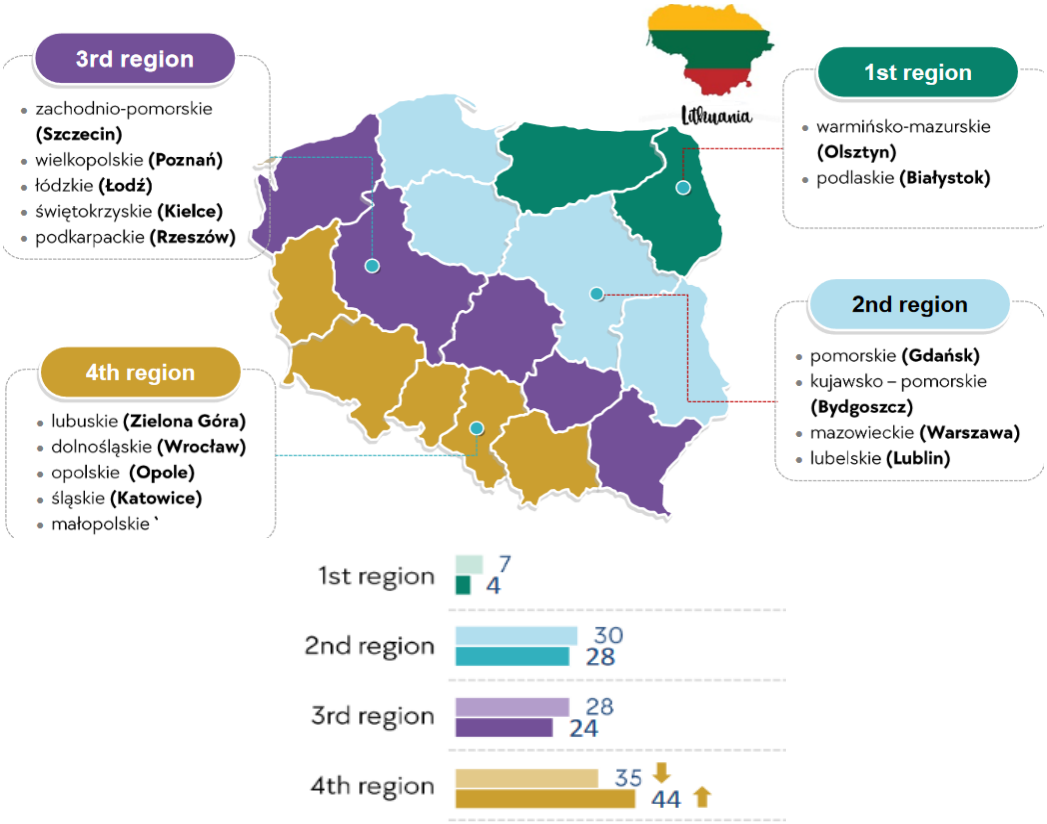
Biura OT i CIT udzielają nie tylko ogólnych informacji turystycznych, ale też informacji dotyczących noclegów, żywienia i możliwości innych usług świadczonych turystom oraz osobom podejmującym tymczasową pracę w danej miejscowości lub powiecie. Większość z nich posiada własne strony internetowe, na których osoby odwiedzające samodzielnie mogą znaleźć interesujące ich informacje.

PIT w większości przypadków nie posiadają odrębnych stron internetowych do popularyzacji informacji w zakresie usług turystycznych. Ich pracownicy informacji udzielają za pośrednictwem telefonu lub poczty elektronicznej, najczęściej tylko w języku polskim.

W obszarze turystyki w powiecie suwalskim główny nacisk kładzie się na rozwój turystyki wiejskiej. Rozwój turystyki to jeden z priorytetowych obszarów Strategii rozwoju województwa podlaskiego. Suwałki – to tereny wiejskie, wyróżniające się cechami wyjątkowo bogatego krajobrazu. Rozwój rolnictwa utrudniają naturalne ograniczenia w postaci mało urodzajnych ziem, dużego zalesienia, naturalnych zbiorników wodnych, które zajmują duże obszary ziemskie. Prężnie działające firmy zajmujące się przetwórstwem rolnym, realizują działalność w zakresie marketingu, skupu produkcji rolnej, przetwórstwa, produkcji i zbytu.

Centra turystyczne w powiecie suwalskim świadczą szeroki wachlarz usług: zakwaterowania, organizacji konferencji, inne usługi rekreacyjne, zdrowotne i rehabilitacyjne.

Największy procent turystów występuje w południowo-zachodniej Polsce (w najdalej od Litwy oddalonych regionach).

Rys. 47 Rozmieszczenie turystów według regionów Polski

Polska Organizacja Turystyczna jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Konferencji i Kongresów (ICCA) oraz związków międzynarodowych.

8.4. Instytucje udzielające informacji turystycznej w regionie przygranicznym Litwy

W REGIONIE MARIJAMPOLE

Centrum Informacji Turystycznej i Biznesowej w Kazlų Rūda (*lit.* Kazlų Rūdos TVIC)
Atgimimo g. 5, Kazlų Rūda
Tel. +370 694 61999
info@visitkazluruda.lt , https://visitkazluruda.lt

Centrum Informacji Turystycznej i Biznesowej w Marijampole (*lit.* Marijampolės TVIC)
Vasario 16-osios g. 1/ Vytauto g. 17, Marijampolė
Tel. +370 642 23003
turizmas@smartmarijampole.lt
https://marijampoletic.lt

CIT w Šakiai (*lit.* Šakių TIC)
V. Kudirkos g. 61, LT-71126 Šakiai
Tel. +370 615 36091
info@sakiaitic.lt
www.sakiaitic.lt

Centrum Informacji Turystycznej i Biznesowej w Vilkaviškis (*lit.* Vilkaviškio TVIC)
J. Basanavičiaus a. 7, Vilkaviškis, LT-70101
Tel. (+370 342) 20525, +370 659 67332
infovilkaviskis@gmail.com
www.vilkaviskisinfo.lt

W REGIONIE ALYTUS

CIT w Alytus (*lit.* Alytaus TIC)
S. Dariaus ir S. Girėno g. 1, Alytus, LT-62137
Tel.: +370 687 07703, +370 315 52010,
info@alytusinfo.lt
www.alytusinfo.lt

Centrum Informacji Turystycznej i Biznesowej w Druskiennikach (*lit.* Druskininkų TVIC)
Gardino g. 3, Druskininkai ir
M.K. Čiurlionio g. 65, Druskininkai
Tel. (+370 313) 51777, 60800
information@druskininkai.lt
https://druskininkai.lt
www.druskininkai.lt

CIT w Łoździejach (*lit.* Lazdijų TIC)
Vilniaus g. 1, Lazdijai, LT-67106
Janaslavo k. 10, Lazdijų r., LT-67170 (filia)
Tel. (+370 318) 66130, 51 881
turizmas@lazdijai.lt
www.lazdijai-turizmas.lt

Wydział Informacji Turystycznej Centrum Oświaty w Varėna (*lit.* Varėnos švietimo centro TI skyrius)
J.Basanavičiaus g. 9, Varėna, LT-65183
Tel. (+370 310) 31330
turizmas@varena.lt
www.gamtosritmu.lt

Dyrekcja Dzukijskiego Parku Narodowego i Państwowego Rezerwatu Przyrody w Čepkeliai (Centrum Obsługi Zwiedzających / COZ)
(*lit.* Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija (lankytojų aptarnavimo centras / LAC))
Vilniaus g.3, Merkinė, Varėnos r., LT- 65334
Tel. +370 645 04796, tel./faks. (+370 310) 44 641.
turizmas@dzukijosparkas.lt
http://www.cepkeliai-dzukija.lt

Dyrekcja Parku Krajobrazowego w Vištytis (*lit.* Vištyčio regioninio parko direkcija)
Vytauto g. 8, Vištytis, LT-70346, Vilkaviškio r. sav.
Tel. (+370 342) 63581, 63532
info@vistytis.lt
https://vistytis.lt

8.5. Instytucje udzielające informacji turystycznej w regionie przygranicznym Polski

Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna
ul. Kilińskiego 16, 15-089 Białystok, PL
Tel. +48 85 653 77 97
biuro@podlaskie.it ;
https://podlaskie.it/organizacja

Centrum Informacji Turystycznej w Augustowie (CIT)
Rynek Zygmunta Augusta 19, 16-300 Augustów, PL
Tel. +48 511 181848
it@urzad.augustow.pl
http://www.augustow.pl/pl/informacja-turystyczna

Augustowska Organizacja Turystyczna (AOT)
Rynek Zygmunta Augusta 44, 16-300 Augustów, PL
Tel. +48 728 755936
aot@poczta.onet.eu
http://augustow.org.pl

Centrum Informacji Turystycznej w Suwałkach (CIT)
ul. Hamerszmita 16, 16-400 Suwałki, PL
Tel.+ 48 87 7351099
cit@pogodnesuwalki.pl
www.pogodnesuwalki.pl

Suwalska Organizacja Turystyczna (SOT)
Krzywe 91, 16-402 Suwałki, PL
biuro@onavi.pl

Centrum Informacji Turystycznej Wigierskiego Parku Narodowego (CIT)
Krzywe 82, 16-402 Suwałki, PL
Tel. +48 510 992672, +48 87 5632562
wigry_pn@wigry.org.pl
www.wigry.org.pl

Portal Turystyczny Suwalszczyzna.com.pl
tel. +48 533 565 500, +48 607 852 300
bok@suwalszczyzna.com.pl
https://suwalszczyzna.com.pl

9. WNIOSKI I REKOMENDACJE

- Na pograniczu litewskim, na terenie Okręgu Mariampol od 2017 roku znajduje się 4466 miast i wsi (liczba nie uległa zmianie), jednak nastąpiła zmiana gęstości zaludnienia o 2,8 procent (osób przypadających na km^2). Wzrost gospodarki kraju w ostatnich latach i perspektywa lepszej przyszłości spowodowała znaczny wzrost obrotów przedsiębiorstw, wartości dodanej oraz realizowanych inwestycji materialnych na pograniczu litewskim w Okręgu Mariampol. Niemniej jednak, w obszarze zatrudnienia ludności w ostatnich latach dało się zauważyć sprzeczne tendencje: w 2019 roku w kraju spadła stopa bezrobocia (najwyższe bezrobocie kobiet osiągnięto w 2020 roku w samorządzie Kalwarii). Największy brak pracowników odnotowano w Okręgu Mariampol (Samorząd Vilkaviškis) w sektorze usługowym.
- Ze względu na specfikę rolnictwa, niska gęstość zaludnienia i stosunkowo małą ilość firm tworzących nowe miejsca pracy, województwo podlaskie na pograniczu po stronie polskiej stanowi jeden z najmniejszych regionalnych rynków pracy. Najtrudniejsza sytuacja na rynku pracy występuje w powiecie kolneńskim, suwalskim, bielskim i sejneńskim. Województwo podlaskie charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych (największy odsetek tworzą osoby nie posiadając kwalifikacji zawodowych, młodzież do 30 lat i osoby po 50 roku życia).
- Zarówno w Polsce jak i w Litwie nastąpił wzrost wynagrodzenia brutto. Największe średnie wynagrodzenie brutto w Polsce i w Litwie występuje w sektorze usług na runku nieruchomosci i technologii informacyjnych.
- Zarówno w Polsce, jak i w Litwie przeważają podatki pośrednie i bezpośrednie. Osoby fizyczne w Polsce są podatnikami podatku dochodowego od osób fizycznych. Jeżeli podatnik w danym roku uzyskuje dochody z więcej niż jednego stosunku pracy, suma wszystkich uzyskanych dochodów w Polsce i za granicą podlega opodatkowaniu. Osoba, mieszkająca lub pracująca w Polsce dłużej niż 183 dni w ciągu roku, ma obowiązek odprowadzania podatku od uzyskanych dochodów. Taka osoba jest podatnikiem i w Polsce podlega opodatkowaniu cała kwota uzyskana w ciągu roku podatkowego, zarówno w Polsce jak i za granicą. Osoba, która pracuje w Polsce nie mając miejsca zamieszkania w Polsce, odprowadza podatki w Polsce wyłącznie od dochodów uzyskanych w Polsce. Dochody podlegają opodatkowaniu na podstawie zasad określonych w zawartym przez Polskę porozumieniu o unikaniu podwójnego opodatkowania.
- W Polsce i w Litwie istnieje trójstopniowy system emerytalny. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, polski system ubezpieczeń społecznych opiera się o zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, niezależnie od narodowości, płci, przynależności etnicznej czy sytuacji rodzinnej. Przez zasadę równego traktowania należy rozumieć: warunki

ubezpieczania osób w systemie ubezpieczenia społecznego, obowiązek naliczania i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, ustalenie wysokości świadczenia, terminu płatności świadczeń i utrzymanie prawa do zasiłku. W Polsce od 1 października 2017 r. wiek emerytalny dla kobiet wynosi 60 lat i dla mężczyzn 65 lat, w Litwie od 2020 r. - 63 lata dla kobiet i 64 dla mężczyzn.

- System komunikacji w Polsce i w Litwie tworzy transport lądowy, koleje i transport powietrzny. Litwę i Polskę łączy część trasy drogi szybkiego ruchu S61 VIA BALTICA. Połączenia autobusowe z/do Suwałk na /z Litwy (do Mariampola, Kowna, Kłajpedy, Połągi i Wilna) obsługiwane są przez międzynarodowe linie autobusowe.
- W Polsce i w Litwie działają CIT (Centra Informacji Turystycznej) oraz COZ (Centra Obsługi Zwiedzających), które wszelką informację, w tym osobom przybywającym w sprawach służbowych, udzielają bezpłatnie. Ma Litwie działają 54 CIT i 37 COZ.
- Oba państwa troszczą się bezpieczeństwo i zdrowie obywateli i mieszkańców oraz podróżujących. Numer alarmowy do służb ratunkowych (policji, straży pożarnej, ratownictwa medycznego, ochrony środowiska) jest identyczny w obu krajach – 112.
- W Polsce obywatele państw członkowskich UE i ELPA mogą przeprowadzać wszelkiego rodzaju operacje finansowe, w tym otwierać rachunki bankowe, zaciągać kredyty lub pożyczki w zakładach finansowych, które posiadają swoje siedziby w Polsce. Obywatele tych krajów, swoje pieniądze, w tym dochody uzyskane w Polsce, mogą swobodnie odprowadzać za granicę.

REKOMENDACJE:

- Każdy obywatel UE, między innymi też obywatele Polski i Litwy, ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich UE z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w Traktatach i środkach przyjętych w celu ich ustanowienia (art. 21 TFUE), dlatego w sytuacji, gdy długo nie może znaleźć zatrudnienia w swoim regionie czy kraju, zaleca się poszukiwanie pracy bezpośrednio przez publiczne służby zatrudniania działające również w najbliższym regionie kraju sąsiadującego.
- Decydując się na podjęcie zatrudnienia w konkretnym miejscu pracy, warto zapoznać się z informacją o danej firmie dostępną w przestrzeni wirtualnej (w Internecie, mediach) danego kraju lub miejsca.
- Decydując się na podjęcie zatrudnienia po drugiej stronie granicy, mając możliwość prawną zaleca się wcześniejsze ustalenie na piśmie, kiedy i w którym kraju będzie odprowadzany przez pracownika podatek oraz innych kwestii związanych z zatrudnieniem.